

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Πτυχιακή Εργασία

**Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα:
Υφιστάμενη κατάσταση,
παράγοντες που την επηρεάζουν & προοπτικές**

Μανουκάκη Αθηνά Αικατερίνη

A.M. 3389

Επιβλέπων Καθηγητής: Μαραγκάκης Σπυρίδων

Ηράκλειο, Οκτώβριος 2012

Περίληψη

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) γνώρισαν σημαντική αύξηση τις δύο τελευταίες δεκαετίες, ενώ μεγάλος αριθμός κρατών έχει προχωρήσει πέρα από την κατάργηση των περιορισμών που σχετίζονται με τις ΑΞΕ στην υιοθέτηση πολιτικών και κινήτρων με στόχο την προσέλκυση τους. Ενώ σε προηγούμενες δεκαετίες οι ΑΞΕ αντιμετώπιζονταν στις ανεπτυγμένες χώρες ως απειλή για την τεχνολογική τους ανεξαρτησία και οι αναπτυσσόμενες χώρες έθεταν περιοριστικούς όρους, ξαφνικά οι ΑΞΕ προβάλλονται στις ημέρες μας από τις οικονομικές πολιτικές ως η απαραίτητη συνιστώσα της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Είναι γεγονός ότι μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 αναδείχθηκαν στην Ελλάδα οι διαρθρωτικές αδυναμίες (δημοσιονομικές και ανταγωνιστικότητα) βυθίζοντας την χώρα σε βαθιά κρίση.

Επομένως, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η ανάλυση των προοπτικών εξόδου από την ύφεση μέσω της προσέλκυσης ΑΞΕ. Στα πλαίσια αυτά η παρούσα πτυχιακή επιχειρεί την ανάλυση του φαινομένου των ΑΞΕ στην χώρας μας σε σχέση με τους παράγοντες και τα εμπόδια κατά την προσέλκυση τους όσο και με τις προοπτικές που διαμορφώνονται στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον.

Έτσι στην Α ενότητα αναλύεται το φαινόμενο των ΑΞΕ, τα είδη και οι μορφές των ΑΞΕ (κεφάλαιο 1) και στη συνέχεια η οικονομική μεγέθυνση (κεφάλαιο 2).

Στην ενότητα Β διερευνάται το φαινόμενο των ΑΞΕ στην ελληνική οικονομία. Στα πλαίσια αυτά καταγράφεται και ερμηνεύεται η εξέλιξη των ΑΞΕ ανά δεκαετία (κεφάλαιο 4). Επιπροσθέτως (στο κεφάλαιο 5) αναλύονται οι βασικοί τομείς ΑΞΕ στην Ελλάδα ενώ αργότερα (κεφάλαιο 6) εξετάζονται σε βάθος οι σημαντικότεροι παράγοντες (μακροοικονομικοί, μικροοικονομικοί, θεσμικοί και άλλοι) καθώς και τα εμπόδια προσέλκυσης ΑΞΕ στην χώρα μας.

Τέλος η εργασία κλείνει με την παράθεση των βασικών συμπερασμάτων (κεφάλαιο 7) που πηγάζουν από τη διεξαγωγή της θεωρητικής ανάλυσης και προτείνει κάποιες ιδέες για την προσέλκυση ΑΞΕ στην χώρα μας.

Περιεχόμενα	σελίδα
Εισαγωγή	3
<u>Μέρος Α: Άμεσες Ξένες επενδύσεις: Εννοιολογικές προσεγγίσεις</u>	
Κεφ.1 Βασικά εννοιολογικά στοιχεία άμεσων ξένων επενδύσεων	5
1.1 Βασικές μορφές ΑΞΕ	6
1.2. Βασικοί τύποι ΑΞΕ	8
Κεφ.2 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και οικονομική μεγέθυνση	12
Κεφ.3 Παράγοντες προσέλκυσης άμεσων ξένων επενδύσεων	15
<u>Μέρος Β: Οι άμεσες Ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα</u>	
Κεφ.4 Η εξέλιξη των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα	18
Κεφ.5: Βασικοί τομείς ΑΞΕ στην Ελλάδα	25
Κεφ.6: Παράγοντες και εμπόδια άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα	33
6.1 Μακροοικονομικοί παράγοντες άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα	33
6.1.1 Η οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα	34
6.1.2 Μεγάλος και αναποτελεσματικός δημόσιος τομέας	36
6.1.3 Επιχειρηματικό περιβάλλον	37
6.1.4 Οι υποδομές στην Ελλάδα	39
6.1.5 Οι τιμές των παραγωγικών συντελεστών	41
6.1.6 Η ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας	42
6.2 Μικροοικονομικοί παράγοντες Άμεσων Ξένων Επενδύσεων	45
6.2.1 Μέγεθος επιχείρησης	45
6.2.2 Άλλα χαρακτηριστικά ελληνικών επιχειρήσεων	45
6.3 Θεσμικοί και άλλοι παράγοντες Άμεσων ξένων Επενδύσεων	48
6.3.1 Νομικός κίνδυνος	48
6.3.2 Γεωγραφική εγγύτητα	49
6.3.3. Επενδυτικοί Νόμοι και ΣΔΙΤ	49
6.3.4 Το ανθρώπινο κεφάλαιο στην Ελλάδα	50
Κεφ.7 Συμπεράσματα και προοπτικές εισροής άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα	52
Βιβλιογραφία	55
Παραρτήματα	60

Εισαγωγή

Σημαντικό ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι (Άμεσες Ξένες Επενδύσεις) ΑΞΕ προβάλλονται στις μέρες μας από τις οικονομικές πολιτικές ως η απαραίτητη συνιστώσα της αναπτυξιακής διαδικασίας και της εξόδου της χώρας από την κρίση την οποία βιώνει. Στο πλαίσιο αυτό σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι να διερευνήσει την δυναμική αυτού του φαινομένου στην Ελλάδα καταδεικνύοντας τόσο τους παράγοντες και τα εμπόδια στην προσέλκυση των ΑΞΕ στην Ελλάδα όσο και τις προοπτικές που διαμορφώνονται στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον της κρίσης.

Το βασικό συμπέρασμα που εξάγεται είναι ότι η ελληνική οικονομία κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών αφενός δεν κατάφερε να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες (π.χ από την συμμετοχή στην Ε.Ε. και την συνεπακόλουθη διαδικασία οικονομικής ολοκλήρωσης) και τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα (π.χ. ανθρώπινο δυναμικό) και αφετέρου δεν αντιμετώπισε τα χρόνια διαρθρωτικά της προβλήματα (ανελαστικότητα της αγοράς εργασίας, αναποτελεσματικός δημόσιος τομέας, ολιγοπωλιακή διάρθρωση των αγορών). Απόρροια των παραπάνω ήταν να αδυνατεί να προσελκύσει ικανοποιητικό ύψος ΑΞΕ.

Το θεσμικό περιβάλλον και η λειτουργία αγοράς προϊόντων και εργασίας, η προβλεπόμενη αξιοποίηση δημόσιας περιουσίας, η δημοσιονομική εξυγίανση και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας αναμένεται θα γίνουν πιο ευέλικτα και άρα πιο ευνοϊκά για την προσέλκυση ΑΞΕ.

Μέρος Α΄

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις: Εννοιολογικές Προσεγγίσεις

Κεφάλαιο 1

Βασικά εννοιολογικά στοιχεία άμεσων ξένων επενδύσεων

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου υποδεικνύει ότι άμεση ξένη επένδυση διενεργείται, όταν ένας επενδυτής με έδρα σε μία χώρα (χώρα προέλευσης), αποκτάει ενεργητικό σε άλλη χώρα (χώρα υποδοχής), με την πρόθεση να διαχειριστεί το εν λόγω ενεργητικό. Ως εκ τούτου, η ΑΞΕ περιλαμβάνει τρία στοιχεία:

- Νέο μετοχικό κεφάλαιο από τη δεσπόζουσα εταιρία της χώρας στην οποία βρίσκεται η έδρα της εταιρίας προς τη θυγατρική της χώρας υποδοχής.
- Κέρδη της θυγατρικής προς επανεπένδυση.
- Μακροπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα καθαρά δάνεια της θυγατρικής εταιρίας από τη δεσπόζουσα εταιρία.

Άμεση ξένη επένδυση (Foreign Direct Investment - FDI) ονομάζεται η μακροπρόθεσμη επένδυση σε επιχείρηση της εγχώριας αγοράς από επενδυτή (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) του οποίου η έδρα βρίσκεται στην αγορά ξένης χώρας. Η επένδυση γίνεται με πρωταρχικό στόχο την δυνατότητα ελέγχου στο Management της εγχώριας επιχείρησης, από αυτή που πραγματοποιεί την επένδυση (ΓΣΕΕ, 2005).

Για να επιτευχτεί αυτό είναι αναγκαία η διακράτηση ποσοστού ίσο με το 10% του μετοχικού κεφαλαίου ή περισσότερο των κανονικών μεριδίων της εταιρίας ή της δύναμης της ψήφου στην περίπτωση της μετοχής-ανώνυμης εταιρίας. Περιπτώσεις μικρότερης ιδιοκτησίας μεριδίων είναι γνωστά σαν επενδυτικά χαρτοφυλάκια Η εταιρεία που αναλαμβάνει την επένδυση ουσιαστικά αποκτά θυγατρική εταιρεία¹. Η μητρική εταιρία συνήθως αναφέρεται ως πολυεθνική εταιρεία (ΠΕ), με την έννοια

¹ Θυγατρική Επιχείρηση είναι αυτή η οποία είναι εξαρτημένη από μια άλλη, Μητρική Επιχείρηση. Συνήθως αυτό γίνεται όταν πάνω από το 51% των μετοχών με δικαίωμα ψήφου της θυγατρικής εταιρείας ανήκει στην κυριότητα της μητρικής. Παρόλα αυτά και σε αντίθεση με την έννοια του υποκαταστήματος η θυγατρική εταιρεία είναι μια νομικά αυτοτελής οικονομική μονάδα.

ότι έχει υπό την κατοχή της παραγωγικές μονάδες σε περισσότερες από μία χώρες². Η επέκταση της πολυεθνικής επιχείρησης στο εξωτερικό γίνεται συνήθως μέσω της ίδρυσης θυγατρικών εταιρειών. Οι ΑΞΕ περιλαμβάνουν τη μεταφορά, πέρα από τα εθνικά σύνορα, ενός πακέτου παραγωγικών πόρων/εισροών. Οι εισροές αυτές μπορεί να είναι είτε άυλες (τεχνογνωσία, μάρκετινγκ κ.α.) είτε υλικές (μετοχικό κεφάλαιο, πρώτες ύλες κ.α.). Η μεταφορά των εισροών/πόρων γίνεται χωρίς την παρεμβολή της αγοράς, δηλαδή συμβαίνει μεταξύ δύο επιχειρήσεων οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους με σχέση ιδιοκτησίας. Είναι ενδιαφέρον να αναφερθεί ότι οι ΑΞΕ θεωρούνται βασικό κριτήριο για μια επιχείρηση στη θεώρησή της ως πολυεθνική ή μη. Μια επιχείρηση χωρίς τέτοιου είδους επενδύσεις δεν θεωρείται πολυεθνική (Κοκκίνου, Ψυχάρης, 2004).

1.1 Οι βασικές μορφές ΑΞΕ

Οι βασικές μορφές ΑΞΕ είναι τρεις, τα πανεπιστημιακά εγχειρίδια που άπτονται του θέματος³.

1) *Θυγατρική αποκλειστικής ιδιοκτησίας (wholly -owned subsidiary)*

Συμβαίνει όταν η επιχείρηση που ανοίγει μια νέα επιχείρηση στην ξένη χώρα είναι και ο μοναδικός μέτοχος σε αυτή. Η θυγατρική μπορεί να είναι μια εντελώς νέα επιχείρηση (greenfield strategy) ή μία ήδη υπάρχουσα επιχείρηση την οποία εξαγόρασε (acquisition strategy).

Τα πλεονεκτήματα:

- Η μητρική επιχείρηση διατηρεί το διοικητικό έλεγχο της θυγατρικής με όλα τα πλεονεκτήματα που συνεπάγεται αυτό για τη διαμόρφωση και εφαρμογή των στρατηγικών της σε παγκόσμιο επίπεδο (έτσι, η επιχειρησιακή στρατηγική της θυγατρικής αποτελεί ενσωματωμένο μέρος της ευρύτερης επιχειρησιακής στρατηγικής της μητρικής).
- Η μητρική καρπώνεται το σύνολο των κερδών της θυγατρικής.
- Η θυγατρική όντας στο πολιτιστικό περιβάλλον μιας άλλης χώρας δύναται να εξειδικεύσει και να διαφοροποιήσει τα παραγόμενα προϊόντα της με τρόπο ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των καταναλωτών της τοπικής αγοράς (Έτσι, η μητρική επιχείρηση αποκτά στρατηγικό πλεονέκτημα στην προσπάθεια να

² http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%86%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%B7_%CE%BE%CE%AD%CE%BD%CE%B7_%CE%B5%CF%80%CE%AD%CE%BD%CE%B4%CF%85%CF%83%CE%B7

³ Εδώ χρησιμοποιείται το βιβλίο “Άμεσες ξένες επενδύσεις” του Δημήτριου Κυρκιλή

διευρύνει τις παραγωγικές και εμπορικές δραστηριότητες της σε νέες αγορές στο εξωτερικό.)

- Επιτυγχάνονται οικονομίες κλίμακας λόγω της αύξησης του συνολικού όγκου παραγωγής του ομίλου.

Τα μειονεκτήματα:

- Η μητρική επιχείρηση επιβαρύνεται με το σύνολο του οικονομικού κόστους του εγχειρήματος και αναλαμβάνει όλους τους κινδύνους.
- Η θυγατρική χαρακτηρίζεται ως ξένη, πράγμα που μπορεί να προδιαθέσει αρνητικά την κοινή γνώμη, την κυβέρνηση και τις δημόσιες υπηρεσίες.

2) Κοινοπραξία (*joint venture*)

Συμβαίνει όταν συνεργάζονται μία ή περισσότερες ξένες επιχειρήσεις σε μία ή περισσότερες τοπικές επιχειρήσεις για τη δημιουργία μιας νέας επιχείρησης ή για την εξαγορά μιας ήδη υπάρχουσας τοπικής επιχείρησης. Οι εταίροι συνεισφέρουν κεφάλαια, στελεχικό δυναμικό, τεχνολογία και τεχνογνωσία. Συνήθως, συνεισφέρουν τον παραγωγικό συντελεστή στον οποίο υπερτερούν σε σχέση με τους υπόλοιπους εταίρους.

Τα πλεονεκτήματα:

- Η επιχείρηση αποκτά έναν εταίρο που έχει τις κατάλληλες γνωριμίες και διασυνδέσεις, γνωρίζει το περιβάλλον και τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά της χώρας.
- Επιμερισμός του κόστους και του κινδύνου του εγχειρήματος.
- Η νομοθεσία πολλών χωρών δίνει σημαντικά οικονομικά κίνητρα στις κοινοπραξίες με αποτέλεσμα η ίδρυση θυγατρικής να συνεπάγεται διαφυγόντα κέρδη.
- Συμβάλει στη βελτίωση των αποτελεσμάτων συνέργειας (μείωση κόστους που προκύπτει από τη συνεργασία ή συσσωμάτωση δύο πρώην ανεξάρτητων επιχειρηματικών μονάδων, λόγω του ότι αποφεύγεται η επανάληψη παρόμοιων ενεργειών, κ.λ.π.) των δύο εταίρων.
- Δημιουργεί οικονομίες κλίμακας και ίσως και πεδίου λόγω της συμπαραγωγής.
- Διεύρυνση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων.
- Μείωση του μεταξύ τους ανταγωνισμού, αντιμετώπιση κοινού κινδύνου και αποτροπή εισόδου νέου ανταγωνιστή στην αγορά.

Τα μειονεκτήματα:

- Η επιχείρηση δεν ελέγχει απόλυτα τη διοίκηση της νέας επιχείρησης με αποτέλεσμα να μην μπορεί να την εντάξει πλήρως στο στρατηγικό σχεδιασμό της.
- Σύμφωνα με την πρακτική εμπειρία, πολλές φορές εμφανίζονται διαφορές και διαφωνίες μεταξύ των εταίρων σχετικά με τους στόχους και την στρατηγική της κοινοπραξίας, γεγονός που οδηγεί τις περισσότερες φορές σε διάλυση της.

3) Μερική Εξαγορά (*partial acquisition*)

Σε αυτή τη μορφή ΑΞΕ, η επιχείρηση αποκτά μέρος των μετοχών μιας τοπικής επιχείρησης με την οποία συνεργάζεται μέσω της μεταφοράς τεχνολογίας και της τεχνογνωσίας κλπ. Η συγκεκριμένη μορφή είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη (Κοκκίνου, Ψυχάρης 2004). Πρέπει να τονίσουμε ότι αυτή η μορφή, στα πλαίσια των ΑΞΕ που αναλαμβάνουν αλλοδαποί επενδυτικοί φορείς είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη και συχνή. Ίσως επιλέγεται γιατί συνδυάζει πολλά από τα πλεονεκτήματα όλων των λοιπών μορφών και κυρίως με αυτά των κοινοπραξιών ΑΞΕ χωρίς όμως να παρουσιάζει σοβαρά μειονεκτήματα

1.2 Βασικοί τύποι ΑΞΕ

Τους βασικούς τύπους ΑΞΕ τους διαχωρίζουμε με βάση τρία κριτήρια. Το πρώτο είναι βάση την κατεύθυνση από την οποία αυτές προέρχονται και την κατεύθυνση που κατευθύνονται, βάση των στόχων τους και τέλος βάση των κινήτρων τους.

Βάση την κατεύθυνση**➤ Εσωτερικές**

Εσωτερικές ΑΞΕ έχουμε όταν ξένο κεφάλαιο επενδύεται σε εγχώριους πόρους.

➤ Εξωτερικές

Τις εξωτερικές ΑΞΕ καμιά φορά μπορεί να τις δούμε γραμμένες και ως άμεσες επενδύσεις του εξωτερικού. Τέτοιες επενδύσεις έχουμε όταν το εγχώριο κεφάλαιο επενδύεται σε εξωτερικούς πόρους. Παρ' όλα αυτά το κεφάλαιο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να επενδυθεί και σε εισαγωγές και εξαγωγές μιας ποσότητας προϊόντος που προέρχεται από μία ξένη χώρα.

Βάση στόχου**➤ ΑΞΕ για δημιουργία νέων θυγατρικών επιχειρήσεων (*Greenfield strategy*)**

Είναι οι άμεσες επενδύσεις σε νέες εγκαταστάσεις ή στην επέκταση ήδη

υπαρχόντων εγκαταστάσεων. Αυτές οι επενδύσεις αποτελούν πρωταρχικό στόχο για το κράτος που τις φιλοξενεί, διότι πέρα από το ότι δημιουργούν νέες παραγωγικές δυνατότητες δημιουργούν επίσης και νέες θέσεις εργασίας. Επίσης μεταφέρουν νέα τεχνολογία και τεχνογνωσία στη χώρα υποδοχής και δημιουργούν συνδέσμους στην εγχώρια αγορά.

➤ *Συγχωνεύσεις και εξαγορές*

Πρόκειται για μεταφορά περιουσιακών στοιχείων από τις τοπικές εγχώριες εταιρίες σε ξένες εταιρίες και αποτελεί τον πρωταρχικό τύπο ΑΞΕ. Εκτός συνόρων συγχωνεύσεις, συμβαίνουν όταν τα περιουσιακά στοιχεία και η λειτουργία των επιχειρήσεων διαφορετικών χωρών ενώνονται για να δημιουργήσουν μια νέα νομική οντότητα. Επίσης εκτός συνόρων εξαγορές συμβαίνουν όταν ο έλεγχος περιουσιακών στοιχείων και της λειτουργίας των επιχειρήσεων μεταφέρεται από μια εγχώρια εταιρία σε μια εταιρία που προέρχεται από μια ξένη χώρα, με την εγχώρια εταιρία να αποτελεί πλέον μια θυγατρική της ξένης εταιρίας.

➤ *Οριζόντιες ΑΞΕ*

Αποτελούν την επένδυση στην ίδια βιομηχανία στο εξωτερικό μιας επιχείρησης που δραστηριοποιείται εγχώρια.

➤ *Κάθετες ΑΞΕ*

Οι οποίες αντίστοιχα χωρίζονται στις “προς τα πίσω κάθετες ΑΞΕ” (backward vertical FDI) οι οποίες υπάρχουν όταν μια βιομηχανία του εξωτερικού προμηθεύει με εισροές μια εγχώρια εταιρία για την παραγωγική της διαδικασία και στις “προς τα εμπρός κάθετες ΑΞΕ” οι οποίες υπάρχουν όταν μια βιομηχανία του εξωτερικού πουλάει τις εκροές μιας εγχώριας εταιρίας.

Βάση κινήτρου

Ως προς την διάκριση των ΑΞΕ και σύμφωνα με τους Παπαναστασίου Μ. Κορρές Γ. και Σακελλαρόπουλος Σ(2008) ο Dunning (1993) διακρίνει τέσσερις βασικούς τύπους ΑΞΕ συνδυάζοντας τις έννοιες της κάθετης και οριζόντιας ολοκλήρωσης καθώς και της διαφοροποίησης στην παραγωγή, που χαρακτηρίζει πολλές μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις⁴:

➤ *Άμεσες ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση πλουτοπαραγωγικών πόρων*

⁴ Κάθετη ολοκλήρωση σημαίνει ότι μια επιχείρηση διαχειρίζεται όλα τα στάδια παραγωγής ενός προϊόντος μέχρι την τελική του διανομή. Οριζόντια ολοκλήρωση σημαίνει ότι μια επιχείρηση έχει παρεμφερείς δραστηριότητες σε διαφορετικές χώρες.

(resource seeking)

Υπάρχουν επιχειρήσεις που προβαίνουν σε ΑΞΕ προκειμένου να αποκτήσουν συγκεκριμένους πλουτοπαραγωγικούς πόρους σε χαμηλότερο κόστος από ότι στην χώρα προέλευσης. Υπάρχουν 3 κύριοι τύποι πλουτοπαραγωγικών πόρων:

Φυσικοί πόροι: Σε αυτούς περιλαμβάνονται μεταλλεύματα, όπως πετρέλαιο, χαλκός, βωξίτης και αγροτικά προϊόντα όπως ζάχαρη, μπανάνες, καφές, τσάι. Γίνεται αντιληπτό πως αυτού του τύπου οι ΑΞΕ συνδέονται αποκλειστικά με τη χώρα υποδοχής και απαιτούν υψηλές επενδύσεις σε υποδομή. Οι πετρελαιοειδή ή μεταλλευτικές πολυεθνικές επιχειρήσεις (ΠΕ) ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία των ΑΞΕ.

Φθηνό ανειδίκευτο ή μερικά ειδικευμένο εργατικό δυναμικό: ΠΕ που προέρχονται από ανεπτυγμένες χώρες, όπου το εργατικό κόστος είναι υψηλό αναζητούν φθηνό εργατικό δυναμικό στις αναπτυσσόμενες χώρες. Το Μεξικό και η Κίνα αποτελούν χώρες υποδοχής που προσφέρουν φθηνό εργατικό δυναμικό.

Τεχνολογικές και διαχειριστικές ικανότητες: Στην κατηγορία αυτή των ΑΞΕ θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε και επιχειρήσεις που ανήκουν στο τομέα των υπηρεσιών, όπως τουρισμός, ενοικιάσεις αυτοκινήτων, ιατρικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες γιατί έχουν χαρακτήρα που συνδέεται σχεδόν αποκλειστικά με τη χώρα υποδοχής.

➤ *Άμεσες ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση αγορών (market seeking)*

Ο στόχος αυτών των ΑΞΕ είναι η παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών για την αγορά της χώρας υποδοχής ή/και γειτονικών αγορών. Θα μπορούσαμε να διακρίνουμε 4 κίνητρα που ωθούν τις επιχειρήσεις για ΑΞΕ τέτοιου είδους.

✓ Γιατί έχουν εγκατασταθεί στην αγορά στόχο πελάτες ή προμηθευτές της επιχείρησης.

✓ Πολλά προϊόντα χρειάζονται προσαρμογή στα εγχώρια καταναλωτικά πρότυπα ή συνθήκες παραγωγής. Τέτοια προϊόντα περιλαμβάνουν τα τρόφιμα και ποτά ή υπηρεσίες όπως η διαφήμιση.

✓ Η εξυπηρέτηση μιας αγοράς με ΑΞΕ μπορεί να είναι πιο συμφέρουσα από άποψη κόστους. Αγορές που οι επιχειρήσεις θεωρούν σημαντικές και βρίσκονται σε απόσταση από τη χώρα προέλευσης θα προτιμήσουν να τις εξυπηρετήσουν μέσω

ΑΞΕ παρά με κάποιον άλλο τρόπο, όπως το εμπόριο.

✓ Πολλές επιχειρήσεις λοιπόν θα οδηγηθούν σε ΑΞΕ προκειμένου να βρίσκονται σε αγορές που βρίσκονται και οι ανταγωνιστές τους.

➤ Άμεσες ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση αποδοτικότητας (*efficiency seeking*)

Οι ΠΕ αφού έχουν κατοχυρώσει τους πλουτοπαραγωγικούς πόρους και τις αγορές που αναζητούν, επιδιώκουν να οργανώσουν όλες αυτές τις δραστηριότητες προκειμένου ο πολυεθνικός όμιλος να κάνει την καλύτερη δυνατή χρήση των πλουτοπαραγωγικών πηγών του.

➤ Άμεσες ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση στρατηγικών πόρων ή ικανοτήτων (*strategic asset seeking*)

Αυτός ο τύπος ΑΞΕ περιλαμβάνει ΠΕ που στοχεύουν στη διατήρηση και βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας τους με την εξαγορά των πλουτοπαραγωγικών πόρων άλλων επιχειρήσεων. Τέτοιου είδους ΑΞΕ συναντούμε κυρίως σε κλάδους υψηλής τεχνολογίας.

Κεφάλαιο 2

Άμεσες ξένες επενδύσεις & Οικονομική μεγέθυνση

Σύμφωνα με την υπάρχουσα θεωρητική προσέγγιση επικρατούν τρεις διαφορετικές κατηγορίες απόψεων για την σχέση αιτιότητας μεταξύ των ΑΞΕ και της οικονομικής μεγέθυνσης.

Στην πρώτη κατηγορία, έρευνες έδειξαν ότι οι ΑΞΕ είναι αυτές που μπορούν να ερμηνεύσουν την αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος μέσω τεσσάρων θετικών αποτελεσμάτων:

- τη μεταφορά πόρων με την εισροή ξένων κεφαλαίων στη χώρα
- την εισροή τεχνολογίας και τεχνογνωσίας
- οργανωτικές και διοικητικές δεξιότητες στη χώρα υποδοχής
- το δημιουργικό ανταγωνισμό που δημιουργείται μεταξύ των θυγατρικών και των εγχώριων επιχειρήσεων.

Με αυτόν τον τρόπο βελτιώνεται το επενδυτικό κλίμα της χώρας καθώς οι εγχώριες αποταμιεύσεις τοποθετούνται σε παραγωγικές επενδύσεις και δημιουργείται με αυτό τον τρόπο οικονομική ανάπτυξη στην χώρα υποδοχής.

Πιο συγκεκριμένα, εμπειρικές έρευνες πάνω στο ρόλο των άμεσων ξένων επενδύσεων τονίζουν ότι οι ΑΞΕ αποτελούν μια πολύ σημαντική πηγή κεφαλαίου και ενίσχυσης της εγχώριας ιδιωτικής επένδυσης πράγμα το οποίο συνδέεται άμεσα με νέες ευκαιρίες απασχόλησης και βελτίωση της ήδη υπάρχουσας τεχνολογικής υποδομής ωθώντας έτσι στην ενδυνάμωση της οικονομικής ανάπτυξης στις χώρες υποδοχής. Επιπλέον οι άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελούν σημαντική πηγή μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας για τις ήδη υπάρχουσες εταιρείες των χωρών υποδοχής. Σύμφωνα με τους Chowdhury and Manrotas (2003), οι ΑΞΕ έχουν καθοριστική επίδραση στην χώρα υποδοχής επηρεάζοντας την ποιότητα της ανάπτυξης που ήδη υπάρχει, δημιουργώντας οικονομική σταθερότητα και προκαλώντας επιπλέον έσοδα για τους κατοίκους των χωρών αυτών, μειώνοντας έτσι τα επίπεδα φτώχειας.

Την παραπάνω άποψη ενισχύει και η θεώρηση του De Mello (1999) ο οποίος υποστηρίζει την ύπαρξη δύο κύριων καναλιών μέσω των οποίων οι ΑΞΕ οδηγούν σε αύξηση της μεγέθυνσης. Το πρώτο είναι ότι οι ΑΞΕ ενθαρρύνουν την υιοθέτηση νέας τεχνολογίας στη διαδικασία της παραγωγής μέσω της διάχυσης του κεφαλαίου και το δεύτερο ότι οι ΑΞΕ μπορούν να οδηγήσουν σε μεταφορά γνώσεων σε όρους εκπαίδευσης εργασίας και βελτίωσης ικανοτήτων μέσω της εισαγωγής εναλλακτικών πρακτικών διαχείρισης (management) και καλύτερου τρόπου οργάνωσης. Βέβαια κατά τον De Mello (1999) ο τρόπος με τον οποίο οι ΑΞΕ επιδρούν στην μεγέθυνση εξαρτάται από την οικονομική και τεχνολογική κατάσταση της χώρας υποδοχής καθώς η αποτελεσματικότητα διάχυσης δεν εμφανίζεται αυτόματα αλλά εξαρτάται από την ικανότητα απορρόφησης της γνώσης των χωρών υποδοχής, η οποία προσδιορίζεται από το ανθρώπινο κεφάλαιο.

Χρησιμοποιώντας ένα δείγμα 69 αναπτυσσόμενων χωρών οι Borestein, de Gregorio και Lee (1998), επιβεβαιώνουν τη θετική σχέση μεταξύ ΑΞΕ και οικονομικής μεγέθυνσης αλλά σημειώνουν ότι η σχέση αυτή καθίσταται ισχυρότερη καθώς το απόθεμα ανθρωπίνου κεφαλαίου (R&D) στη χώρα υποδοχής αυξάνεται. Συνεπώς οι ΑΞΕ αυξάνουν την μεγέθυνση αλλά μόνο σε χώρες που το εργατικό τους δυναμικό έχει επιτύχει ένα συγκεκριμένο επίπεδο εκπαίδευσης.

Άλλες μελέτες βασισμένες σε στοιχεία διαφορετικών χωρών αναφέρονται σε άλλου είδους περιορισμούς διαφορετικούς μεν αλλά αλληλένδετους μεταξύ τους, που πρέπει να χαρακτηρίζουν τις χώρες υποδοχής προκειμένου οι ΑΞΕ να ενισχύσουν την μεγέθυνση. Πιο συγκεκριμένα οι Blomstrom, Lipsey and Zesan (1994) θεωρούν ότι οι ΑΞΕ έχουν θετική επιρροή στον ρυθμό οικονομική μεγέθυνσης, όταν η χώρα είναι πλούσια σε όρους κατά κεφαλήν εισοδήματος. Αντίθετα οι Balasubramanyam et al (1999) σαν απαραίτητη προϋπόθεση για τη θετική επίδραση των ΑΞΕ στην οικονομική μεγέθυνση, θεωρούν της ελευθερία του εμπορίου στη χώρα υποδοχής καθώς και τον βαθμό εξωστρέφειας. Τέλος οι Alfaro et al.(2004) εστιάζουν στις αποτελεσματικά ανεπτυγμένες χρηματοοικονομικές αγορές στις οποίες οι ΑΞΕ αυξάνουν την μεγέθυνση.

Παρόλα αυτά αρκετοί υποστηρίζουν ότι οι ΑΞΕ οδηγούν μακροπρόθεσμα στο αρνητικό αποτέλεσμα του επαναπατρισμού των κερδών στις επόμενες περιόδους όπως επίσης και στην ανάπτυξη των εισαγωγών ενδιάμεσων αγαθών και υπηρεσιών

από τις άλλες χώρες, έχοντας αρνητική επιρροή στον ανταγωνισμό των εθνικών αγορών. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με εμπειρική έρευνα (Alfaro, 2003) παρατηρείται ότι υπάρχει αμφιλεγόμενο αποτέλεσμα των άμεσων ξένων επενδύσεων στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας καθώς στον πρωτογενή τομέα υπάρχει αρνητική επίδραση, στον δευτερογενή τομέα θετική και στον τριτογενή τομέα δεν είναι μονοσήμαντη αλλά διαφέρει από άλλους παράγοντες (όπως τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας χώρας). Επομένως, η παραδοσιακή αρχή ότι οι ΑΞΕ προκαλούν οικονομική ανάπτυξη δεν ισχύει πάντοτε και εξαρτάται κάθε φορά από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε χώρας και λοιπούς προσδιοριστικούς παράγοντες.

Στην δεύτερη κατηγορία μελέτες δείχνουν ότι η θετική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών έχει αντίθετη φορά, δηλαδή ο γρήγορος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ μιας χώρας ερμηνεύει το μεγάλο μέγεθος εισροής ΑΞΕ στη χώρα αυτή. Σύμφωνα με την εκλεκτική προσέγγιση του Dunning, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και πλεονεκτήματα διαφόρων περιοχών (location advantages) όπως διαφορές στο κόστος εργασίας, δυνητικό μέγεθος της ξένης αγοράς, κυβερνητική πολιτική και σχετικά κίνητρα που αποτελούν συστατικά στοιχεία του οικονομικού προφίλ μιας ανεπτυγμένης οικονομίας αποτελούν αιτία προσέλκυσης ΑΞΕ στη χώρα αυτή. Με την παραπάνω προσέγγιση ενισχύεται η αναγκαιότητα ύπαρξης ισχυρής οικονομίας που να χαρακτηρίζεται από συνεχόμενη βελτίωση της ποιότητας του ανθρωπίνου κεφαλαίου και τεχνολογικής υποδομής για την υποδοχή ΑΞΕ (Zhang 2001).

Βέβαια δεν πρέπει να παραληφθεί και μια τρίτη προσέγγιση_σύμφωνα με την οποία υπάρχει μια αμφίδρομη σχέση που χαρακτηρίζει τις ΑΞΕ και την οικονομική μεγέθυνση. Σύμφωνα με τους Basu, Chakaborty και Reagle (2003) διαπιστώνεται η ύπαρξη αμφίδρομης αιτιότητας μεταξύ ΑΞΕ και οικονομικής μεγέθυνσης τονίζοντας τη σημαντικότητα του ελεύθερου εμπορίου ως προσδιοριστικού παράγοντα ισχυρού ΑΕΠ και ταυτόχρονα υψηλής προσέλκυσης ΑΞΕ στη χώρα.

Κεφάλαιο 3

Παράγοντες προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Σύμφωνα με την σχετική βιβλιογραφία υπάρχει ένα πλήθος παραγόντων που επιδρούν στην προσέλκυση ΑΞΕ σε μια χώρα, τους οποίους θα ταξινομήσουμε στις ακόλουθες τρεις κατηγορίες:

➤ **Μακροοικονομικοί παράγοντες Άμεσων Ξένων Επενδύσεων**

Οι σημαντικότεροι μακροοικονομικοί παράγοντες έχουν να κάνουν με το μέγεθος της αγοράς, το ρυθμό ανάπτυξης της χώρας υποδοχής, τις τιμές των παραγωγικών συντελεστών, τα επιτόκια, την επιχειρηματική κερδοφορία και τέλος με τα μέτρα προστασίας των εγχώριων παραγωγικών μονάδων (Dunning 1993, Katrakilidis κ.α. 1997, Apergis κ.α. 2002).

Το μέγεθος της αγοράς της χώρας υποδοχής είναι μια παράμετρος που έχει συστηματικά μελετηθεί για το αν και πόσο επηρεάζει την εισροή ΑΞΕ. Οι Jansen et al (1995), Li and Liu (2005), Apergis et al. (2006) υποστηρίζουν ότι χώρες με μεγάλη αγορά τείνουν να προσελκύουν περισσότερες ΑΞΕ.

Επίσης οι υποδομές είναι σημαντικός παράγοντας μίας επένδυσης. Στα πλαίσια αυτά και με βάση την έρευνα των Bellak et al. (2009) οι τηλεπικοινωνίες, το οδικό και το σιδηροδρομικό δίκτυο μίας χώρας έχουν σημαντική θετική επίδραση στην εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων.

Η έρευνα των Schneider and Frey (1985) έδειξε ότι τα μεγάλα ελλείμματα στο ισοζύγιο πληρωμών και ο πληθωρισμός επηρεάζουν αρνητικά τις ΑΞΕ, ενώ οι Apergis and Katrakilidis (1998) υποστηρίζουν ότι ο πληθωρισμός και η αβεβαιότητα που συνδέεται με τον πληθωρισμό επηρεάζουν επίσης αρνητικά τις ΑΞΕ.

➤ **Μικροοικονομικοί παράγοντες Άμεσων Ξένων Επενδύσεων**

Μικροοικονομικοί προσδιοριστικοί παράγοντες, οι οποίοι προκύπτουν από τη θεωρία της βιομηχανικής οργάνωσης και έχουν να κάνουν με χαρακτηριστικά της

επιχείρησης, όπως η διαφοροποίηση του προϊόντος, η φάση του κύκλου ζωής του, καθώς και το μέγεθος της επιχείρησης (Dunning 1998).

➤ **Θεσμικοί και άλλοι παράγοντες Άμεσων Ξένων Επενδύσεων**

Θεσμικοί και άλλοι παράγοντες, όπως το επίπεδο του ανθρώπινου κεφαλαίου, κίνητρα και ρυθμίσεις σχετικές με τις ΑΞΕ κ.ά., οι οποίοι επιδρούν κυρίως έμμεσα στην απόφαση για ανάληψη επιχειρηματικής δράσης σε μία ξένη χώρα.

Οι Pournarakis and Varsakelis (2004), Li and Liu (2005), αναγνωρίζουν τη σημασία της ικανότητας απορρόφησης και την ύπαρξη ικανού και ποιοτικού ανθρώπινου κεφαλαίου ως παράγοντες έλξης ΑΞΕ.

Οι μελέτες των Blomstrom *et al.* (2001), υπογραμμίζουν το ρόλο του θεσμικού πλαισίου π.χ. προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων και λειτουργικό γραφειοκρατικό σύστημα στην προσέλκυση των ΑΞΕ.

Ο Michalet (2002) ως παράγοντες πολιτικού και θεσμικού χαρακτήρα οι οποίοι διαμορφώνουν την ελκυστικότητα μιας χώρας για ΑΞΕ μπορούν να αναφέρει ενδεικτικά τους εξής:

- Πολιτική και μακροοικονομική σταθερότητα.
- Διαφάνεια και σταθερότητα του θεσμικού πλαισίου.
- Αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης (αδειοδοτήσεις, δημιουργία εταιριών, άδειες κατασκευής, σύνδεση με διάφορες υπηρεσίες δίκτυα, όχι αδικαιολόγητες καθυστερήσεις στην υποβολή σχεδίων για κίνητρα, κλπ.).
- Ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων και δυνατότητα επαναπατριsmού κερδών.
- Η δρομολόγηση προγραμμάτων ιδιωτικοποίησης, το άνοιγμα των δημόσιων αγορών στις ιδιωτικές επιχειρήσεις είναι μέτρα που ερμηνεύονται από τους επενδυτές ως σημάδι της θέλησης των κυβερνήσεων να ευνοήσουν την οικονομία της αγοράς.

Μέρος Β'

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα

Κεφάλαιο 4

Η Εξέλιξη των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα

Η εξέλιξη σε αριθμητικούς όρους των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα για το χρονικό διάστημα 1970-2010 παρουσιάζεται στον Πίνακα 1.

Από τον Πίνακα 1 παρατηρούμε ότι από το 1970 έως και το 1998, η εισροή ΑΞΕ παρουσιάζεται σχεδόν σταθερή. Οι εισροές ΑΞΕ, κατά κύριο λόγο, ακολουθούν ανοδική πορεία σε όλη τη διάρκεια της περιόδου και εμφανίζουν σχετικά μικρές διακυμάνσεις. Το 1975 καταγράφεται εισροή ΑΞΕ της τάξης των 24 εκατομμυρίων δολαρίων η οποία το 1976 μεγεθύνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό καθώς ανέρχεται σε 305 εκατομμύρια δολάρια, σηματοδοτώντας τη διαφοροποίηση στο εύρος της παρουσίας ΑΞΕ στην Ελλάδα καθώς τις επόμενες δύο δεκαετίες εισρέουν πολύ μεγαλύτερα ποσά στη χώρα. Η περίοδος 1976-1997 καταγράφεται ως η περίοδος στην οποία οι εισροές ΑΞΕ γνωρίζουν μικρές σχετικά διακυμάνσεις οι οποίες ως επί το πλείστον αναφέρονται σε αύξηση των εισροών. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις συνεχείς αυξήσεις της εισροής ΑΞΕ που καταγράφονται από το 1983 έως και το 1992. Η εικόνα αυτή διαφοροποιείται το 1998 έτος κατά το οποίο παρατηρείται μία σημαντική πτώση από τα 984 εκατομμύρια δολάρια που ήταν οι εισροές το 1997, στα 71 εκατομμύρια δολάρια το 1998. Η τριετία που ακολουθεί χαρακτηρίζεται από ανοδικές τάσεις με τις εισροές των ΑΞΕ να αυξάνονται περίπου κατά 500 εκατομμύρια δολάρια ανά έτος. Το 2002 όμως παρουσιάζεται για ακόμη μία φορά μεγάλη πτώση των εισροών ΑΞΕ η οποία μάλιστα είναι ακόμη μεγαλύτερη από την πτώση του 1998. Η διαφορά μεταξύ 2002 και 2001 είναι της τάξης των 1.539 εκατομμυρίων δολαρίων. Ακολουθούν δύο χρόνια (2003 και 2004) μεγάλης ανόδου - συνολικά πάνω από 2 δισεκατομμύρια δολάρια για τα δύο έτη μαζί - η οποία όμως ανακόπτεται και πάλι από μία μεγάλη πτώση της τάξης των 1.494 εκατομμυρίων δολαρίων το 2005. Το 2006 οι εισροές αυξάνονται ξανά, «κατακόρυφα» αυτή τη φορά, από τα 607 εκατομμύρια δολάρια που ήταν το 2005 στα 5.363 εκατομμύρια δολάρια, ενώ τα τελευταία χρόνια συνεχίζονται οι έντονες διακυμάνσεις. Τέλος,

από το 2008 και έπειτα παρατηρείται μείωση των εισροών επί δύο συναπτά έτη κάτι που εμφανίζεται για πρώτη φορά σε τόσο μεγάλο βαθμό στην υπό εξέταση περίοδο.

Πίνακας 1: ΑΞΕ (Millions of US dollars) στην Ελλάδα 1970-2010		
ΕΤΟΣ	ΕΙΣΡΟΕΣ	ΕΚΡΟΕΣ
1970	50	
1971	42	-8
1972	55	13
1973	62	7
1974	67	5
1975	24	-43
1976	305	281
1977	387	82
1978	428	41
1979	613	185
1980	672	59
1981	520	-152
1982	436	-84
1983	439	3
1984	485	46
1985	447	-38
1986	471	24
1987	683	212
1988	907	224
1989	752	-155
1990	1.005	253
1991	1.135	130
1992	1.144	9
1993	977	-167
1994	981	4
1995	1.053	72
1996	1.058	5
1997	984	-74
1998	71	-913
1999	562	491
2000	1.108	546
2001	1.589	481
2002	50	-1.539
2003	1.275	1.225
2004	2.101	826
2005	607	-1.495
2006	5.363	4.757
2007	2.111	-3.252
2008	4.499	2.388
2009	2.436	-2.063
2010	2.188	-248

Πηγή : UNCTAD, World Investment Report 2011

Δεκαετία 1960

Εξετάζοντας διαχρονικά την πορεία των ΑΞΕ στην Ελλάδα ο Κυρκίλης (2005) αναφέρει ότι την δεκαετία του 1960 οι άμεσες ξένες επενδύσεις οι οποίες σε ποσοστό 81,0 %, συγκεντρώθηκαν στους τομείς των Χημικών, των Πετρελαιοειδών, των Βασικών Μετάλλων, την Ηλεκτρικών Ειδών και των Μέσων Μεταφοράς. Οι ξένες θυγατρικές εισήγαγαν νέες τεχνολογίες και παρήγαγαν νέα προϊόντα για την Ελληνική μεταποίηση. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 1966 το 39% των ξένων θυγατρικών στην Ελλάδα παρήγαγε εντελώς καινούργια προϊόντα για την Ελληνική αγορά. Ωστόσο, οι ΑΞΕ στην Ελληνική μεταποίηση ήταν προσανατολισμένες κατά κύριο λόγο στην εγχώρια αγορά, όπου κατόρθωσαν να αποκτήσουν δεσπόζουσα θέση εκμεταλλευόμενες την τεχνολογική και οργανωτική τους ανωτερότητα. Υπήρχε μια σημαντική δυνητική εσωτερική αγορά δεδομένου ότι το 1963 ο συντελεστής εισαγωγών στους τομείς των μη καταναλωτικών αγαθών ήταν άνω του 30% και σε μερικές περιπτώσεις άγγιζε το 63 %, όπως στα Βασικά Μέταλλα και το 45% στα Χημικά. Υπήρχε συνεπώς το κίνητρο της υποκατάστασης εισαγωγών σε μια αγορά με ελάχιστο έως καθόλου εγχώριο ανταγωνισμό και τεχνολογικά υποανάπτυκτη (Καραπαναγιωτίδης - Κυρκίλης, 1992).

Δεκαετία 1970

Την δεκαετία του 1970 οι κλάδοι των Τροφίμων, των Ποτών, και της Υφαντουργίας αύξησαν το μερίδιό τους στο σύνολο των εισροών ΑΞΕ στη μεταποίηση στο 13,0 % περίπου, από 5,0 % που ήταν την προηγούμενη δεκαετία. Αυτή η τάση κατέστη ιδιαίτερα εμφανής μετά το 1974 (Kyrkilis, 1986). Η εξέλιξη αυτή συνδέεται με τη φάση διεθνοποίησης του κεφαλαίου, η οποία χαρακτηρίζεται από την αναζήτηση αποτελεσματικότητας σε παγκόσμια κλίμακα (Κυρκίλης, 2005). Κάτω από την πίεση της ανόδου του κόστους παραγωγής και ιδιαίτερα του κόστους εργασίας η παραγωγή προϊόντων έντασης εργασίας αλλά και συμβατικής τεχνολογίας ενσωματωμένης κυρίως σε μηχανολογικό εξοπλισμό, όπου το κόστος εργασίας αποτελεί το πιο σημαντικό τμήμα του κόστους παραγωγής μεταφέρονται σε χώρες χαμηλότερου επιπέδου ανάπτυξης, οι οποίες μπορούν να προσφέρουν φθηνή εργασία και επίπεδο δυνητικής παραγωγικότητας εφάμιλλο των αναπτυγμένων χωρών (Κυρκίλης, 2005). Ταυτόχρονα, μετά το 1974 οι ΑΞΕ μείωσαν τη συμμετοχή τους στις συνολικές επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου στην μεταποίηση στο 6,6 % από 13,7 % που ήταν τη δεκαετία 1963-1973. Η μείωση ήταν σημαντικότερη στους τομείς των Χημικών, των Μεταφορικών Μέσων, των Πλαστικών-Ελαστικών, των Βασικών Μετάλλων, δηλαδή σε τομείς όπου την προηγούμενη δεκαετία υπήρχε αξιόλογη

δραστηριότητα των Πολυεθνικών Επιχειρήσεων (ΠΕ)⁵.

Δεκαετία 1980

Την δεκαετία του 1980 οι ΑΞΕ, μειώθηκαν στο 1,2 % του συνόλου των βιομηχανικών επενδύσεων από 2,7% και 13,3% τις περιόδους 1975-1980 και 1961-1974 αντίστοιχα, ενώ η ετήσια μέση ακαθάριστη εισροή ΑΞΕ σε απόλυτα μεγέθη ήταν 17,4, 25,3 και 41,7 εκατομμύρια δολάρια τις αντίστοιχες περιόδους (Κυρκίλης, 2005).

Δεκαετία 1990

Την δεκαετία του 1990 η πορεία τα των ΑΞΕ στην ελληνική οικονομία είχε ως εξής (Κυρκίλης, 2005): Την περίοδο 1989-1992 οι εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα ακολουθούν μια αυξητική τάση με μέση ετήσια εισροή ύψους 1.009 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, η οποία όμως σαν ποσοστό της συνολικής μέσης ετήσιας εισροής στην ΕΕ μειώνεται στο 1,1% από 2,1% την πενταετία 1983-88. Την επόμενη διετία 1993-94 οι εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα υποχωρούν στα 977 και 981 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ αντίστοιχα, ενώ από το επόμενο έτος η τάση γίνεται και πάλι ανοδική για να μετατραπεί σε ασταθή την τριετία 1997-1999 και να ανακάμψει το 2000, οπότε σημειώνεται εισροή 1.115 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ. Το μερίδιο των εισερχόμενων ΑΞΕ στο σύνολο των εισερχόμενων ΑΞΕ στην ΕΕ ακολουθεί μια πτωτική πορεία σε 0,9% το 1995 και 0,2% το 2000. Φαίνεται ότι η Ελλάδα χάνει την ελκυστικότητά της, σε σχετικούς όρους, εντός της ΕΕ, η οποία την ίδια περίοδο τείνει σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό οικονομικής ολοκλήρωσης. Το απόθεμα των εισροών ΑΞΕ στην Ελλάδα σαν ποσοστό του αποθέματος των εισροών ΑΞΕ στην ΕΕ μειώνεται από 2,4% το 1980 σε 1,2% το 1999 και 1% περίπου το 2000. Την ίδια χρονική περίοδο οι γεωγραφικά περιφερειακές χώρες της ΕΕ⁶ συνολικά αυξάνουν το μερίδιό τους από 13,1% το 1980 σε 15,0% το 1985, και 20,7% το 1995, για να το μειώσουν στη συνέχεια στο 18,1% το 1999 και 17,0 % περίπου το 2000. Η ένταξη της χώρας στην ΕΕ, αρχικά, είχε σαν αποτέλεσμα τον υπερδιπλασιασμό του αποθέματος των εισερχομένων ΑΞΕ, αύξηση κατά 145,0% μεταξύ 1980 και 1985, όταν την ίδια περίοδο η αύξηση στο σύνολό της ΕΕ ήταν μόνο 27,3% και στο σύνολο των περιφερειακών χωρών 83,7%. Στη συνέχεια η διαδικασία ολοκλήρωσης της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς αλλά και η πορεία προς τη Νομισματική Ενοποίηση δε φαίνεται να ευνοούν την Ελλάδα, η οποία αυξάνει το απόθεμά της κατά 68,7% τη δεύτερη

⁵ Το μερίδιο των ΑΞΕ στο σύνολο των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στους τομείς των Χημικών, των Πλαστικών-Ελαστικών, των Βασικών Μετάλλων και των Ηλεκτρικών Μηχανών ήταν για την περίοδο 1974-1981 5,4%, 2,5%, 10,1%, και 17,9%, ενώ την περίοδο 1963-1973 32,3%, 13,8%, 24,9% και 22,5% αντίστοιχα. Βλέπε Kyrkilis (1986).

⁶ Δανία, Φινλανδία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, και Σουηδία.

πενταετία της δεκαετίας του 1980 για να μειώσει ακόμα περισσότερο το ρυθμό αύξησής του σε 37,7% και 19,7% το πρώτο και το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990 αντίστοιχα.

Τέλος, μια διαφοροποίηση σε σχέση με το παρελθόν είναι η αύξηση του αριθμού των εξαγορών και συγχωνεύσεων ξένων με Ελληνικές επιχειρήσεις σε σχέση με εντελώς νέες ΑΞΕ (Greenfield investment), ιδιαίτερα στους κλάδους καταναλωτικών προϊόντων, όπως είναι τα τρόφιμα και τα ποτά Βλέπε (Mardas and Varsakelis, 1996).

Οι τελευταίοι συγκεντρώνουν πλέον πάνω από το 35% των ΑΞΕ στη μεταποίηση, ενώ αυξάνεται το μερίδιο των υπηρεσιών, οι οποίες το 1992 συγκέντρωναν το 60% των συνολικών εισροών ΑΞΕ από 40% περίπου το 1986 και έκτοτε συγκεντρώνουν συγκρίσιμες εισροές ΑΞΕ με την μεταποίηση (Κυρκιλής και Παντελίδης, 1997).

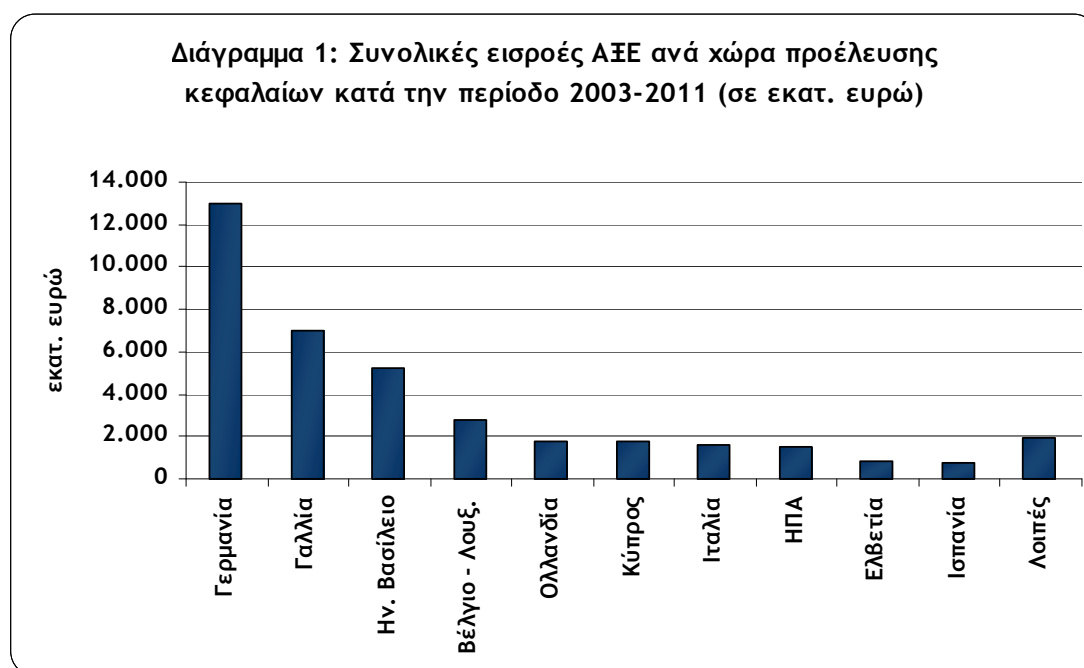
Δεκαετία 2000

Οι συνολικές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων μειώθηκαν μεν στα έτη 2010 και 2011 σε σύγκριση με τον όγκο της προ κρίσεως περιόδου 2006-2008, ωστόσο παραμένουν στα επίπεδα της περιόδου 2003-2005, παρά τις όποιες διακυμάνσεις. Το 2011 βελτιώθηκε σημαντικά η σχέση των ξένων επενδύσεων που προσανατολίζονται στην παραγωγικότερη κατηγορία ίδρυση & αύξηση μετοχικού κεφαλαίου (2.583 εκατ. Ευρώ) σε σύγκριση με τα επενδυθέντα ποσά για εξαγορές & συγχωνεύσεις (881 εκατ. Ευρώ)⁷.

Στις χώρες με την ισχυρότερη επενδυτική παρουσία στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια συγκαταλέγονται “κλασσικές” χώρες εξαγωγής κεφαλαίου, όπως η Γερμανία, η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Βέλγιο και Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, και η Ιταλία, ενώ αξιόλογη παρουσία έχει και η Κύπρος. Η επενδυτική δραστηριότητα στη χώρα προέρχεται κατά κύριο λόγο από εταιρείες σημαντικών αγορών, όπως της ΕΕ. Αν και αξιόλογη, η παρουσία των ΗΠΑ παραμένει σχετικά χαμηλή, γεγονός που εν μέρει οφείλεται και σε επενδυτική δραστηριότητα επιχειρήσεων συμφερόντων ΗΠΑ, που όμως υλοποιούνται στην Ελλάδα «έμμεσα» μέσω θυγατρικών τους σε άλλο κράτος, συνήθως της Ευρώπης. Αναμφίβολα, το σχετικά χαμηλό μέγεθος των επενδύσεων από τις ΗΠΑ στην Ελλάδα, υποδηλώνει την ύπαρξη σημαντικού επενδυτικού δυναμικού που μπορεί να ενεργοποιηθεί.

⁷ <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=21&la=2>

Συνολικές εισροές ΑΞΕ ανά χώρα προέλευσης κεφαλαίων κατά την περίοδο 2003-2011 (σε εκατ. Ευρώ)	
Χώρα	Εκατ. Ευρώ
Γερμανία	12.993,3
Γαλλία	6.978,4
Ην. Βασίλειο	5.198,6
Βέλγιο - Λουξ.	2.820,3
Ολλανδία	1.811,6
Κύπρος	1.774,8
Ιταλία	1.630,8
ΗΠΑ	1.482,9
Ελβετία	871,1
Ισπανία	745,5
Λοιπές	1924
Συνολική Αξία	38.231,3

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2012⁸

Όσον αφορά την κλαδική κατανομή ξένων επενδύσεων, αυτές επικεντρώνονται τα τελευταία έτη κατά κύριο λόγο στον τριτογενή τομέα - κυρίως λόγω της ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας, την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών, καθώς επίσης την τόνωση του εμπορίου και ακολουθεί με σημαντική διαφορά ο δευτερογενής τομέας. Αντίστοιχη διάρθρωση ΑΞΕ εμφανίζει η πλειονότητα των ανεπτυγμένων χωρών.

⁸ <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=21&la=2>

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2012 ⁹

⁹ <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=21&la=2>

Κεφάλαιο 5

Βασικοί Τομείς ΑΞΕ στην Ελλάδα

5.1 Τουρισμός

Ο τουρισμός αποτελεί το 18% του ΑΕΠ της Ελλάδας και είναι επίσης η μεγαλύτερη πηγή άδηλων πόρων της χώρας. Σύμφωνα με τη Lonely Planet η Ελλάδα κατατάσσεται στους 10 καλύτερους τουριστικούς προορισμούς για το 2010. Επίσης σύμφωνα με τα Telegraph Travel Awards 2008 της Αγγλίας βρίσκεται στη δεύτερη θέση της καλύτερης Ευρωπαϊκής χώρας.

Αυτό που κάνει την Ελλάδα να ξεχωρίζει στα μάτια των επενδυτών από τις άλλες χώρες είναι το μοναδικό της τοπίο, ότι διαθέτει περισσότερα από 15.000 χιλιόμετρα παραλίας 190.000 ακτές και 6.000 χιλιόμετρα νησιά. Επίσης έχει ελκυστικές παρθένες παραλίες επιβλητικά βουνά μία πλούσια ιστορία με παραδόσεις, φημισμένη φιλοξενία και μεσογειακό κλίμα.

Επίσης η Ελλάδα κατέχει την 24τη θέση μεταξύ 133 χωρών σύμφωνα με το Travel & Tourism Competitiveness report 2009 όπως δημοσιεύτηκε από το World Economic Forum (WEF). Φέτος η Ελλάδα, μέσα σε ένα γενικότερο κλίμα παγκόσμιας πολιτικοοικονομικής αστάθειας διανύει τη δυσκολότερη περίοδο των τελευταίων δεκαετιών, γεγονός που δεν άφησε ανέπαφο και τον τουρισμό. Υστέρηση 5.1% εμφανίζουν αεροπορικές αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στα 13 κύρια αεροδρόμια της χώρας για το πρώτο πεντάμηνο του έτους (Ιανουαρίου-Μαΐου 2012) σε σχέση πάντα με την περσινή χρονιά.

Ο τουρισμός αποτελεί το 18% του ΑΕΠ της Ελλάδας και είναι επίσης η μεγαλύτερη πηγή. Το τουριστικό προϊόν αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της ελληνικής οικονομίας, και γι' αυτό η προσπάθεια διατήρησης της χώρας μας σε υψηλά επίπεδα τουριστικής ανταγωνιστικότητας αποτελούσε και αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους της πολιτείας. Τα στοιχεία που λαμβάνονται από τους φορείς του κλάδου δείχνουν ότι τόσο ο ελληνικός, όσο και ο παγκόσμιος τουρισμός, βιώνουν τις δυσμενείς επιπτώσεις από την παγκόσμια κρίση. Παρά το

γεγονός ότι η τρέχουσα τουριστική περίοδος είναι μια ιδιαίτερη περίπτωση, αυτή αποτελεί την αφορμή για προβληματισμό σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση καθώς και ένα τεστ αντοχής και αποτελεσματικότητας των πολιτικών και των αποφάσεων που αφορούν στην ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη του ελληνικού τουριστικού προϊόντος. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα κρίση μπορεί να αποτελέσει πρόκληση και εφιαλτήριο για τη ριζοσπαστική αντιμετώπιση χρονιζόντων προβλημάτων και για τη βελτίωση της ελληνικής τουριστικής ανταγωνιστικότητας στο μακροπρόθεσμο μέλλον.

Οι λόγοι επένδυσης στον τουρισμό

- ✓ Τα περισσότερα ξενοδοχεία στην Ελλάδα εντάσσονται στην κατηγορία των καταλυμάτων 1 και 2 αστέρων, που σημαίνει ότι υπάρχουν μεγάλα περιθώρια για τους επενδυτές να δημιουργήσουν ξενοδοχειακές μονάδες 4 και 5 αστέρων.
- ✓ Αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής της τουριστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα είναι το θέμα της αειφόρου ανάπτυξης. Πολλά ξενοδοχειακά συγκροτήματα και θέρετρα σήμερα εγκαθιστούν φωτοβολταϊκά συστήματα, στην προσπάθεια τους να μειώσουν τις εκπομπές του άνθρακα.
- ✓ Άριστα εκπαιδευμένο και πρόθυμο εργατικό δυναμικό.
- ✓ Η Ελλάδα, ως τουριστικός προορισμός, προβάλλεται από μία μεγάλη, πολύγλωσση και παγκόσμια εκστρατεία μάρκετινγκ σε όλα τα διεθνή μέσα ενημέρωσης. Επιπλέον, η Ελλάδα εκπροσωπείται σε όλες τις μεγάλες εμπορικές εκθέσεις τουρισμού και προβάλλεται από μεγάλα γραφεία ταξιδιών και ξεναγήσεων παγκοσμίως.
- ✓ Η Ελλάδα διαθέτει περισσότερες από 700 ιαματικά κέντρα και κέντρα θαλασσοθεραπείας.
- ✓ Η Ελλάδα αποτελεί φυσικό προορισμό για θαλασσολάτρες, διαθέτοντας περισσότερα από 6.000 μεγάλα και μικρότερα νησιά και παραλία έκτασης 15.000 χιλιομέτρων.
- ✓ Ευρωπαίοι θεωρούν την Ελλάδα ως υποψήφιο προορισμό δεύτερης εξοχικής κατοικίας. Ενώ ταυτόχρονα πλήθος μεγάλων και ελκυστικών εκτάσεων γης προσφέρονται για ανάπτυξη σχεδόν σε όλη τη χώρα.

5.2 Περιβάλλον

Σύμφωνα με οδηγίες της ΕΕ, όλα τα κράτη-μέλη έχουν την υποχρέωση να ανακυκλώνουν το 55-80% των συσκευασιών και να μειώνουν τα οργανικά αστικά απόβλητα κατά 25% εφαρμόζοντας τεχνικές στην πηγή (δηλαδή στην οικία ή τον

επαγγελματικό χώρο). Το ποσοστό αυτό θα πρέπει να αυξηθεί σε 50% έως το 2013 και σε 65% έως το 2020. Το γεγονός ότι οι δυνατότητες της εγχώριας υποδομής είναι περιορισμένες και δεν επαρκούν για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες της αγοράς έχει ως συνέπεια να δημιουργούνται εξαιρετικές επενδυτικές ευκαιρίες στον κλάδο.

Οι λόγοι επένδυσης στον περιβάλλον

- ✓ Διαλογή στην πηγή και ανακύκλωση δημοτικών αποβλήτων.
- ✓ Συλλογή και επεξεργασία διαφόρων προϊόντων και υλικών, συμπεριλαμβανομένων των μπαταριών, ελαστικών, αποβλήτων ελαίων και ηλεκτρικών / ηλεκτρονικών προϊόντων και συσκευών.
- ✓ Δημιουργία εγκαταστάσεων απόθεσης δημοτικών αποβλήτων.
- ✓ Κατασκευή δικτύων σταθμών μεταφοράς, ΚΔΑΥ, χώρων υγειονομικής ταφής υπολειμμάτων, μονάδων μηχανικής επεξεργασίας αποβλήτων και κομποστοποίησης και αποκατάσταση υπάρχοντων χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης.
- ✓ Υλοποίηση ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων και εύρεση λύσεων σε συγκεκριμένες περιοχές.
- ✓ Διαχείριση νοσοκομειακών και άλλων επικίνδυνων αποβλήτων.
- ✓ Υλοποίηση έργων αποκατάστασης ακτών.
- ✓ Παροχή μηχανικού εξοπλισμού και τεχνογνωσίας κατάλληλης για το εγχώριο περιβάλλον.

Ένας πολλά υποσχόμενος τομέας δραστηριότητας είναι η παραγωγή ενέργειας από απορρίμματα με χρήση σύγχρονων τεχνολογιών. Οι ερευνητικοί και τεχνολογικοί φορείς της χώρας προσφέρουν στους δυνητικούς επενδυτές πολλαπλές δυνατότητες συνεργασίας με σκοπό την ανάπτυξη εφαρμογών και λύσεων που προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη.

5.3 Τρόφιμα & Ποτά

Επιχειρηματικοί κολοσσοί, όπως Nestle, Coca-Cola, Kraft Foods, Barilla, Cadbury και General Mills παρασκευάζουν στην Ελλάδα ευρεία γκάμα προϊόντων, τα οποία γίνονται άμεσα αποδεκτά τόσο στην εγχώρια, όσο και στις γειτονικές περιφερειακές αγορές. Συγκεκριμένα η Nestle ξεκινώντας το 1979 με την παραγωγή κύβων ζωμών που προορίζονταν για εγχώρια κατανάλωση, συνέχισε τη δυναμική της πορεία στην Ελλάδα σημειώνοντας γοργούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η εταιρεία παράγει σήμερα την κλασική σειρά του καφέ της, καθώς και τον ελληνικό

καφέ Παπαγάλος-Λουμίδη. Επιπλέον, παράγει περισσότερα από 90 εκατομμύρια τεμάχια παγωτού και εμφιαλώνει εκατομμύρια λίτρα μεταλλικού νερού με την επωνυμία Κορπή. Από την Ελλάδα εξάγει σε Δυτική και Ανατολική Ευρώπη, Βόρειο Αμερική, Αυστραλία και Μέση Ανατολή.

Σημαντικό πλεονέκτημα αποτελεί το γεγονός ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών έχουν αναπτύξει εκτενές και δυναμικό δίκτυο πωλήσεων και διανομής στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Κύρια προϊόντα εξαγωγής αποτελούν τα λαχανικά, τα φρούτα, το ελαιόλαδο, τα γαλακτοκομικά προϊόντα, τα φρέσκα θαλασσινά, οι κομπόστες φρούτων, οι ελιές, οι σταφίδες, το κρασί και τα προϊόντα τομάτας. Η λιανική αγορά των τροφίμων και ποτών - ο τομέας των supermarkets - αποτελεί έναν από τους πιο ανταγωνιστικούς τομείς στην Ελλάδα και έχει ήδη προσελκύσει βασικούς ξένους παίκτες, όπως οι Carrefour, Lidl, Aldi και Delhaize. Η γερμανική εταιρεία Lidl λειτουργεί περισσότερα από 100 καταστήματα λιανικής πώλησης στην Ελλάδα και συνεχίζει να επεκτείνεται με γοργούς ρυθμούς. Ο εν λόγω τομέας απασχολεί περισσότερα από 150.000 άτομα.

Επίσης αξίζει να σημειωθεί ότι ο κλάδος τροφίμων και ποτών αποτελεί έναν από τους δυναμικότερους και ταχύτερα αναπτυσσόμενους κλάδους της ελληνικής μεταποίησης. Αντιστοιχεί στο 25% του κύκλου εργασιών, στο 24% της απασχόλησης, στο 25% του συνολικού επενδυμένου κεφαλαίου και σχεδόν στο 25% της προστιθέμενης αξίας. Οι ξένες επιχειρήσεις του κλάδου παρουσιάζουν σήμερα σημαντική επιτυχία εξαιτίας της δυναμικής ανάπτυξης που παρουσίασε η ελληνική αγορά τροφίμων-ποτών κατά την τελευταία δεκαετία, αλλά και της πρόσβασης που προσφέρει η Ελλάδα στις αναδυόμενες αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου. Οι εταιρείες τροφίμων και ποτών αποτελούν τους βασικούς εξαγωγείς της χώρας ενώ παράλληλα όσο αυξάνεται η κατανάλωση ελαιόλαδου, η Ελλάδα είναι σε θέση να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στον τομέα, ως η τρίτη μεγαλύτερη ελαιοπαραγωγός χώρα στον κόσμο.

Οι λόγοι επένδυσης στα τρόφιμα & ποτά

- ✓ Χαμηλό λειτουργικό κόστος.
- ✓ Άφθονες πρώτες ύλες.
- ✓ Παραγωγή σύμφωνα με το ευρωπαϊκό κανονιστικό και νομοθετικό πλαίσιο.
- ✓ Πρόσβαση στις αναδυόμενες αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης όπου οι ελληνικές εταιρείες τροφίμων και ποτών έχουν εξαιρετικά ανεπτυγμένο δίκτυο

παραγωγής και διανομής.

- ✓ Τάση, ιδιαίτερα στις αναπτυγμένες κοινωνίες, για υγιεινή διατροφή βασισμένη στα μεσογειακά διατροφικά χαρακτηριστικά.
- ✓ Υψηλά καταρτισμένο και εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό.
- ✓ Εξοικείωση των Ελλήνων καταναλωτών με διεθνείς γεύσεις και διεθνή προϊόντα διατροφής.

5.4 Επιστήμες Υγείας

Η ανάπτυξη της αγοράς της Βιοτεχνολογίας είναι ιδιαίτερα έντονη. Η συνολική κατανάλωση φαρμακευτικών προϊόντων στην Ελλάδα, ως ένδειξη της κατανάλωσης στον Τομέα της Βιοτεχνολογίας, αναπτύσσεται με ρυθμό 17,5% ανά έτος για την περίοδο 2000 - 2007, ενώ οι συνολικές δαπάνες στον Τομέα της Υγείας στην Ελλάδα για την περίοδο 2000 - 2006 είχε ρυθμό ανάπτυξης 11% ανά έτος. Η Ελλάδα διαθέτει το μεγαλύτερο αριθμό φαρμακείων κατά κεφαλήν στην Ευρώπη, με 94,2 φαρμακεία ανά 100.000 κατοίκους.

Επίσης οι υπηρεσίες ιατρικής περίθαλψης έχουν σημειώσει σημαντική ανάπτυξη. Το μερίδιο αγοράς των ιδιωτικών νοσοκομείων έχει αυξηθεί όπως και η ζήτηση για ιδιωτική χρηματοδότηση στον τομέα της ιατρικής περίθαλψης. Ο τομέας της μαιευτικής αποτελεί έναν από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους στον χώρο των υπηρεσιών ιατρικής περίθαλψης. Τα ελληνικά ιδιωτικά νοσοκομεία επεκτείνονται στις γειτονικές χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και αναλυτές εκτιμούν ότι η Ελλάδα θα μπορούσε να γίνει ελκυστικός προορισμός στον τομέα του Τουρισμού Υγείας, προσφέροντας υψηλής ποιότητας υπηρεσίες ιατρικής περίθαλψης σε ανταγωνιστικές τιμές. Η Ελλάδα είναι ιδανικός προορισμός για ερευνητικές ομάδες που αναπτύσσουν και πραγματοποιούν δοκιμές σε νέα φάρμακα ή στοχεύουν στη δημιουργία ιατρικών και διαγνωστικών μηχανημάτων, δεδομένου του εξαιρετικού ανθρώπινου δυναμικού με πολύ ανταγωνιστικές αμοιβές, των κορυφαίων πανεπιστημίων και ερευνητικών εγκαταστάσεων για τη διεξαγωγή έρευνας και ανάπτυξης και της ανταγωνιστικής συνολικής υποδομής.

Η ίδρυση περιφερειακών κεντρικών γραφείων (Regional Headquarters) στην Ελλάδα με πρόσβαση στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή ή και τη Βόρεια Αφρική επιτρέπει στις εταιρείες να αξιοποιήσουν ένα ανθρώπινο δυναμικό με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και ισχυρά κίνητρα καθώς και εταιρική δεοντολογία διεθνών προδιαγραφών. Μερικά από αυτά τα περιφερειακά κέντρα είναι τα εξής:

- 1) Η Biovista Inc η οποία βραβεύτηκε με το “Top Innovator Presentation Award in Healthcare” στο “2009 New England Venture Summit”, που πραγματοποιήθηκε στο Dedham της Μασαχουσέτης των ΗΠΑ.
- 2) Η EMBIO Diagnostics η οποία κέρδισε το 1ο Βραβείο στον 6ο Κυπριακό Διαγωνισμό Επιχειρηματικότητας (6th Cyprus Entrepreneurship Competition).
- 3) Η Forth Photonics η οποία ολοκλήρωσε τη δεύτερη αύξηση κεφαλαίου, πραγματοποιώντας νέα επένδυση ύψους 7,6 εκατ. Ευρώ. Κλπ

Οι λόγοι επένδυσης στις επιστήμες υγείας

- ✓ Ισχυρά θεμέλια αγοράς.
- ✓ Υψηλής ποιότητας ανθρώπινο δυναμικό.
- ✓ Ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον.
- ✓ Υποστήριξη Ε&Α (έρευνας και ανάπτυξης).
- ✓ Ελκυστικές επενδυτικές ευκαιρίες.
- ✓ Ελκυστικές ευκαιρίες χρηματοδότησης.

5.5. ΤΠΕ (Τεχνολογίας Πληροφορικής και Επικοινωνιών)

Η στροφή προς τις υψηλές τεχνολογίες, κυρίως στο πλαίσιο της Ψηφιακής Στρατηγικής (2006-2013) έχει οδηγήσει στην βελτίωση των περισσότερων δεικτών Τεχνολογίας Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) για την Ελλάδα. Υπάρχουν ακόμη σημαντικές δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης στον κλάδο, καθώς τόσο ο δημόσιος όσο και ο ιδιωτικός τομέας υιοθετούν ολοένα τη χρήση των ΤΠΕ. Οι ελληνικές εξαγωγές ΤΠΕ επικεντρώνονται κυρίως σε Γερμανία και Ηνωμένο Βασίλειο, τονίζοντας τις προοπτικές προστιθέμενης αξίας του τομέα. Επίσης, η Μονάδα Πληροφοριών του Economist δηλώνει ότι υπάρχει θετική εξέλιξη στον τομέα του ανθρώπινου δυναμικού της Ελλάδας στη βιομηχανία πληροφορικής.

Οι λόγοι επένδυσης στις ΤΠΕ

- ✓ Ειδικευμένο προσωπικό.
- ✓ Σημαντική αύξηση στη χρήση νέων τεχνολογιών.
- ✓ Περιβάλλον πρόσφορο για επιχειρήσεις .
- ✓ Υποστήριξη Ε&Α (έρευνας και ανάπτυξης).
- ✓ Ελκυστικές ευκαιρίες χρηματοδότησης.

Κάποια παραδείγματα ΑΞΕ που θα μπορούσαμε να δώσουμε είναι της HTC η οποία είναι κυρίαρχη κατασκευάστρια εταιρεία smartphones, της Ταϊβάν ίδρυσε

περιφερειακά κεντρικά γραφεία στην Ελλάδα, ελέγχοντας μια περιοχή που περιλαμβάνει 33 χώρες. Σύμφωνα με τον Regional Director της HTC «*Η Ελλάδα αποτελεί επιχειρηματικό κόμβο για ολόκληρη την περιοχή SEEMENA, καθώς αποτελεί το κέντρο της περιοχής αυτής, ακόμη και γεωγραφικά. Πέρα, όμως, από τη διεθνή δραστηριότητα του νεοσύστατου τμήματος της HTC, εκτιμούμε ότι η Ελλάδα παρουσιάζει σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης στην αγορά των smartphones και σε αυτή την τάση έχουμε σκοπό να επενδύσουμε το επόμενο διάστημα*».

Άλλα παραδείγματα είναι αυτό της Deutsche Telekom η οποία απέκτησε το 25% των μετοχών του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ) και ανέλαβε τη διοίκηση του ΟΤΕ μέσω συμφώνου με την Ελληνική Κυβέρνηση. Η NOKIA, Microsoft και πολλές άλλες ακόμα.

5.6 Ενέργεια

Η ενεργειακή πολιτική της Ελλάδας, με στόχο να δημιουργήσει βιώσιμες, ανταγωνιστικές και ασφαλείς πηγές ενέργειας, έχει αναπτύξει ένα περιεκτικό ρυθμιστικό πλαίσιο και πλαίσιο αγοράς για τον τομέα της ενέργειας. Σε συνδυασμό με το νομοθετικό πλαίσιο επενδύσεων της Ελλάδας, προβλέπονται εξαιρετικές ευκαιρίες για επενδύσεις σε διάφορους τομείς. Η Ελλάδα έχει θέσει σε εφαρμογή μεγάλα εγχειρήματα σε πετρέλαιο, φυσικό αέριο και εναλλακτικές πηγές ενέργειας, κερδίζοντας έτσι τον κεντρικό ρόλο στον ενεργειακό άξονα της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Μεταξύ των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα σήμερα είναι οι εξής¹⁰: *Ελληνικά Πετρέλαια, Motor Oil, Δημόσια Επιχείρηση Αερίου (ΔΕΠΑ), Προμηθέας Gas A.E., ΔΕΗ Ανανεώσιμες Α.Ε., Όμιλος Μυτηλιναίου, ΤΕΡΝΑ Ενεργειακή, Global Energy, Energy Solutions, Solar Cells Hellas, Next Solar, Enova, EDF, Edison, Conergy, EGL, Acciona, Enel, Eurus Energy, Gamesa, Ρόκας-Iberdrola, Endesa, WPD, Atel*. Οι εταιρείες αυτές ασχολούνται με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, τη διανομή φυσικού αερίου και τον ταχύτατα αναπτυσσόμενο τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Τρία κρίσιμα έργα θεμελιώνουν το υπόβαθρο για μια διαφοροποιημένη, ανταγωνιστική και διασφαλισμένη παροχή ενέργειας: ο αγωγός πετρελαίου Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολη, ο Διασυνδεδημένος Αγωγός φυσικού αερίου Τουρκίας-

¹⁰ <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=36§orID=38&la=2>

Ελλάδας-Ιταλίας (Ο αγωγός φυσικού αερίου ITGI) και ο αγωγός φυσικού αερίου South Stream. Με αυτά τα αναπλαστικά έργα, η Ελλάδα αναδύεται ως οδός διακίνησης πετρελαίου και φυσικού αερίου, προμηθεύοντας τις αγορές της Νοτιοανατολικής και Δυτικής Ευρώπης, καθώς και πιο απομακρυσμένες αγορές, όπως της Βορείου Αμερικής.

Ως πηγή ενέργειας σε μονάδες Συμπαράγωγής μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε καύσιμο (ορυκτό ή βιομάζα). Το καύσιμο όμως που σήμερα κυριαρχεί, για οικονομικούς αλλά και περιβαλλοντικούς λόγους, είναι το Φυσικό Αέριο.

Οι λόγοι επένδυσης στην ενέργεια

- ✓ Ο Ευρωπαϊκός στόχος στον οποίο είναι δεσμευμένη και η Ελλάδα «20-20-20» και με 29% για το 2020 όπου ο στόχος είναι να φτάσει τα 6.500 MW.
- ✓ Αυξανόμενη εγχώρια ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας με πρόβλεψη να ξεπεράσει τις 80.000 GWh το 2020 από ~ 57.000 GWh το 2008.
- ✓ Πλούσιο αιολικό και ηλιακό δυναμικό.
- ✓ Πτώση του κόστους παραγωγής των ΑΠΕ.
- ✓ Ευνοϊκό πλαίσιο κινήτρων.

Επιπλέον το Foreign Direct Investment (FDI) intelligence κατέταξε τους διάφορους κλάδους επενδύσεων ανάλογα με το βαθμό με τον οποίο η οικονομική κρίση τους επηρεάζει και κατέληξε ότι ο κλάδος ενέργειας θεωρείται κλάδος χαμηλού ρίσκου οπότε δεν αναμένεται χαμηλή πτώση στις ΑΞΕ διεθνώς.

Κεφάλαιο 6

Παράγοντες & Εμπόδια

Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται οι σημαντικότεροι παράγοντες των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα καθώς και τα εμπόδια προσέλκυσης. Στα πλαίσια αυτά επιχειρείται η ταξινόμηση αυτών σε μακροοικονομικό, μικροοικονομικό και θεσμικό επίπεδο για λόγους παρουσίασης.

6.1 Μακροοικονομικοί παράγοντες άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα

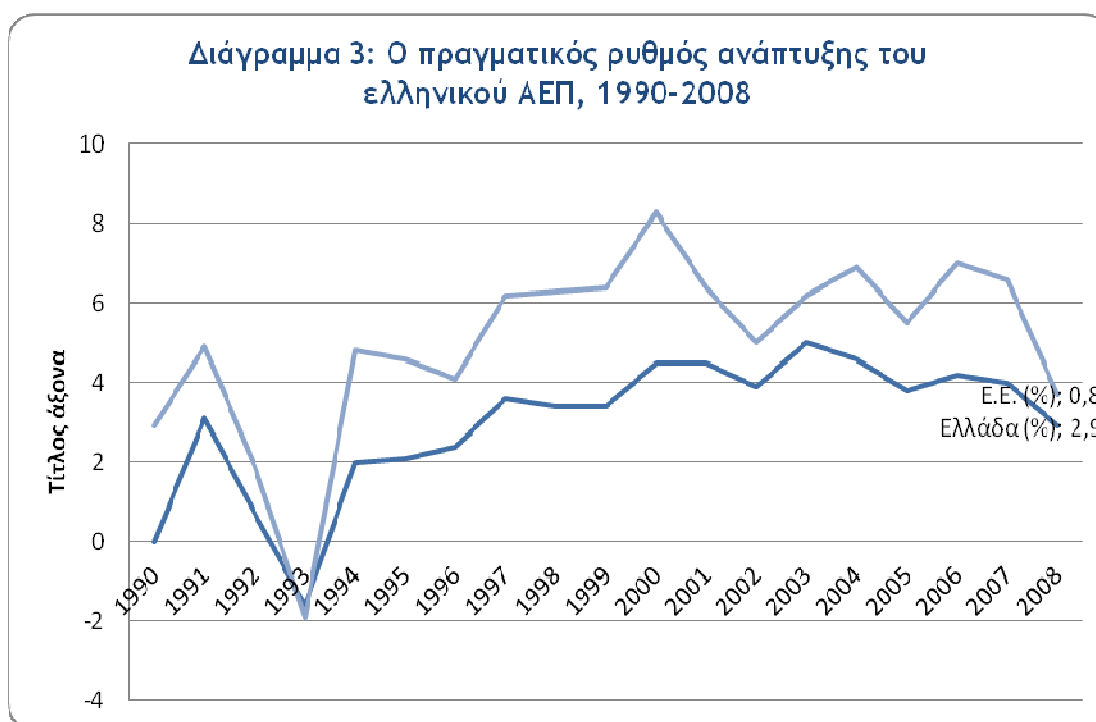
6.1.1 Η οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα

Ο OECD (2009) εκτιμά το δυνητικό ρυθμό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας μεταξύ των ετών 1997-2006 σε 3,9% ετησίως. Για τα έτη 1987-1996 όμως, ο ίδιος οργανισμός υπολογίζει τη δυνητική ανάπτυξη στο 1,6%.

Η τελευταία δεκαετία υπήρξε για την Ελλάδα μία περίοδος συνεχούς και ισχυρής οικονομικής ανάπτυξης. Η συμμετοχή στην ΟΝΕ προσέφερε νομισματική και συναλλαγματική σταθερότητα, πτώση επιτοκίων και σε συνδυασμό με την απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος (η οποία πραγματοποιήθηκε από το 1994 και έπειτα), ταχεία πιστωτική επέκταση. Η διαδικασία αυτή συνέβαλε στην παγίωση ρυθμού μέσης ετήσιας ανάπτυξης 4% κατά την προηγούμενη δεκαετία έναντι 2,1% του μέσου όρου της ΕΕ-16 (Αναστασάτος, Νοέμβριος 2009) (Διάγραμμα 3).

Έτος	Ελλάδα (%)	Ε.Ε. (%)
1990	0	2,9
1991	3,1	1,8
1992	0,7	1,2
1993	-1,6	-0,3
1994	2	2,8
1995	2,1	2,5
1996	2,4	1,7

1997	3,6	2,6
1998	3,4	2,9
1999	3,4	3
2000	4,5	3,8
2001	4,5	1,9
2002	3,9	1,1
2003	5	1,2
2004	4,6	2,3
2005	3,8	1,7
2006	4,2	2,8
2007	4	2,6
2008	2,9	0,8

Πηγή: Αναστασάτος Τ. (Νοέμβριος 2009), Προς Ένα Νέο Ελληνικό Αναπτυξιακό Πρότυπο

Οι παράγοντες που συνέβαλαν στις παραπάνω αναπτυξιακές επιδόσεις της χώρας μας ήταν:

- Η συμβολή των ΚΠΣ Β' και Γ με την οποία χτίστηκε και αναπτύχθηκε ουσιαστικά η οικονομική και κοινωνική υποδομή της χώρας. Επίσης, πραγματοποιήθηκε ένας μεγάλος όγκος επενδύσεων σε σύγχρονο παραγωγικό εξοπλισμό και σε νέες παραγωγικές μονάδες από τις ελληνικές επιχειρήσεις με εξαγωγίμο χαρακτήρα.
- Πραγματοποιήθηκε η οργανωτική, διοικητική και επιχειρηματική αναδιάρθρωση

των ελληνικών επιχειρήσεων, με αύξηση του μεγέθους τους, με είσοδό τους στο χρηματιστήριο και άντληση σημαντικών κεφαλαίων από αυτό και διεθνοποίησή τους, με επέκταση των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων στην ΝΑ Ευρώπη και όχι μόνο.

- Τα υψηλά ελλείμματα του ελληνικού κράτους που ενίσχυσαν την εσωτερική δημόσια και ιδιωτική κατανάλωση.
- Η αύξηση της παραγωγικότητας σε ορισμένους κλάδους της ελληνικής οικονομίας.

Όμως η ανάπτυξη ήταν κυρίως εσωστρεφής και όχι εξωστρεφής λόγω χαμηλής ανταγωνιστικότητας. Επίσης, εξακολουθούν και υπάρχουν σημαντικά εμπόδια στην ανάπτυξη και την παραγωγικότητα της ελληνικής οικονομίας τα οποία συνίστανται στα ακόλουθα:

Πίνακας 2: Εμπόδια στην ανάπτυξη και την παραγωγικότητα της ελληνικής οικονομίας	
Αποθάρρυνση επενδύσεων και επίτευξης κλίμακας	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Κατακερματισμός και μικρό μέγεθος επιχειρήσεων στους περισσότερους κλάδους. ▪ Υπερβολική ρύθμιση αγορών και επαγγελμάτων. ▪ Περίπλοκες και περιοριστικές διαδικασίες αδειοδότησης και λειτουργίας. ▪ Απουσία ολοκληρωμένου και συστηματικού χωροταξικού σχεδιασμού και χρήσεων γης. ▪ Περίπλοκο και ασταθές φορολογικό πλαίσιο με απουσία κινήτρων για τη δημιουργία κλίμακας.
Μεγάλος και μη αποδοτικός Δημόσιος Τομέας	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Μεγάλος και δαπανηρός Δημόσιος Τομέας με υπηρεσίες χαμηλής ποιότητας. ▪ Χαμηλή αποδοτικότητα λόγω κατακερματισμού και αλληλοεπικάλυψης ευθυνών. ▪ Απουσία μηχανισμού για προσέλκυση ικανών στελεχών από την αγορά. ▪ Απουσία μηχανισμού διαχείρισης και έλεγχου απόδοσης καθώς και μειωμένη χρήση διπλογραφικού συστήματος.
Ανελαστική και περιορισμένη χρήση	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χαμηλό επίπεδο συμμετοχής νέων και γυναικών στην αγορά εργασίας.

εργατικού δυναμικού	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Μειωμένη ευελιξία (πχ μερική απασχόληση) και κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. ▪ Δεσμευτικό και μη ευέλικτο πλαίσιο συλλογικών συμβάσεων. ▪ Απουσία συνεργασίας αγοράς και εκπαίδευσης - ελλιπής στήριξη της καινοτομίας.
Πολύπλοκο Νομικό και Δικαστικό Σύστημα	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Υπερπληθώρα Νόμων (ενίοτε με αντιθέσεις) και ασαφής εφαρμογή τους. ▪ Αυξημένος όγκος δικαστικών υποθέσεων που οδηγεί σε μεγάλες καθυστερήσεις.
Αυξημένη "μαύρη" Οικονομία	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αυξημένη φοροδιαφυγή, συνεχείς μεταρρυθμίσεις στον τομέα ανίχνευσης της φοροδιαφυγής και σύστημα είσπραξης φόρων. ▪ Πολλές συναλλαγές και δημιουργία πλούτου εκτός επίσημης οικονομίας.

Πηγή: McKinsey & Company, ΣΕΒ , Σεπτέμβριος 2011

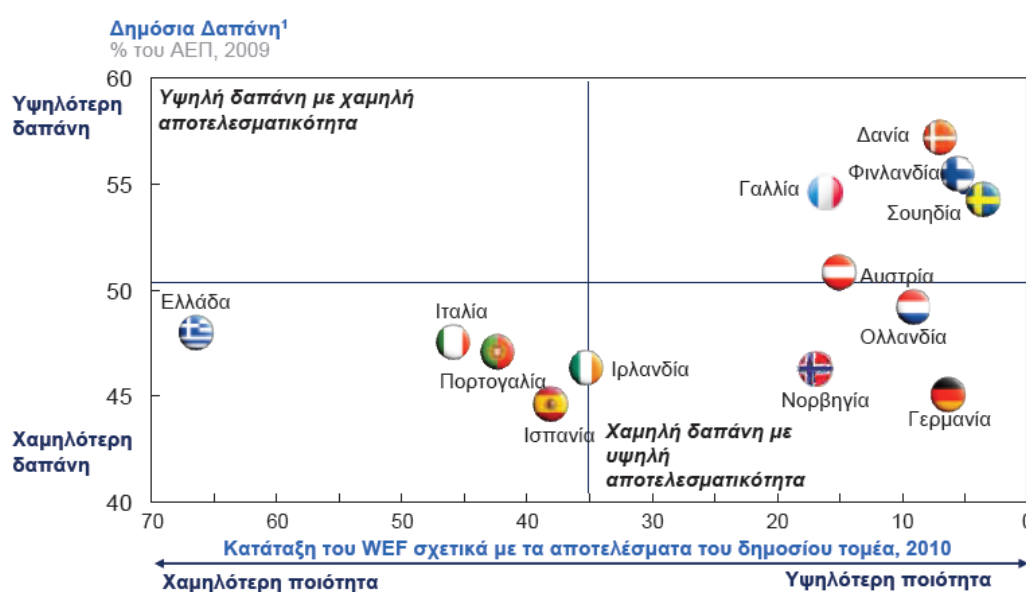
Τέλος, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι στην εμπειρική εργασία των Ταμπάκης, Χαφα και Παντελίδης (2004) διερευνήθηκαν οι μακροοικονομικοί προσδιοριστικοί παράγοντες προσέλκυσης ξένων άμεσων επενδύσεων στην Ελλάδα για την χρονική περίοδο 1976-2003. Τα σχετικά αποτελέσματα παρέχουν ενδείξεις για την ύπαρξη μιας μακροχρόνιας συστηματικής σχέσης μεταξύ ξένων άμεσων επενδύσεων, δείκτη όγκου βιομηχανικής παραγωγής και πραγματικών επιτοκίων δανεισμού με αιτιώδη κατεύθυνση από τον όγκο της βιομηχανικής παραγωγής και τα επιτόκια προς τις ξένες επενδύσεις. Η επίδραση αυτή αποδείχθηκε σημαντική τόσο στο βραχυχρόνιο όσο και στο μακροχρόνιο ορίζοντα, στοιχείο που ενδεχόμενα υπονοεί ότι η διατήρηση υψηλών ρυθμών ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας σε συνδυασμό με τη συγκράτηση των στοιχείων κόστους της παραγωγής (τουλάχιστον βραχυχρόνια), αποτελούν, μεταξύ άλλων, την απαραίτητη προϋπόθεση για την προσέλκυση ΑΞΕ.

6.1.2 Μεγάλος και αναποτελεσματικός δημόσιος τομέας

Το World Economic Forum κατατάσσει την Ελλάδα το 2009 σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα αναφορικά με την ποιότητα των προσφερόμενων δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών. Αυτή η χαμηλή ποιότητα σε συνδυασμό με την υψηλή δημόσια δαπάνη, καταδεικνύει την τεράστια αναποτελεσματικότητα του ελληνικού δημόσιου τομέα (Διάγραμμα 4).

Πέρα από το στενό δημόσιο τομέα, υπάρχει ένα πλήθος μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων και οργανισμών, που ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα από το κράτος (ακόμη κι αν επίσημα κατατάσσονται στον ιδιωτικό τομέα) και παρουσιάζουν τις ίδιες δομικές στρεβλώσεις στη χρήση των πόρων τους. Η έλλειψη μηχανισμού ελέγχου όσον αφορά στη δημόσια δαπάνη, συμπεριλαμβανόμενων και των δημόσιων προμηθειών, δημιουργεί στρεβλώσεις στους όρους ανταγωνισμού στον ιδιωτικό τομέα και συνεπώς και στην προσέλκυση ΑΞΕ (McKinsey & Company, ΣΕΒ, Σεπτέμβριος 2011)

Διάγραμμα 4: Κατάταξη του WEF σχετικά με τα αποτελέσματα του δημόσιου τομέα, 2010

¹ Περιλαμβάνει δημόσια δαπάνη σε τελικά αγαθά και υπηρεσίες, κοινωνικά επιδόματα, μεταφορές κεφαλαίων (εξαιρούνται οι πληρωμές για τόκους)

ΠΗΓΗ: ΟΟΣΑ; Μελέτη του WEF για την Παγκόσμια Ανταγωνιστικότητα 2010-2011

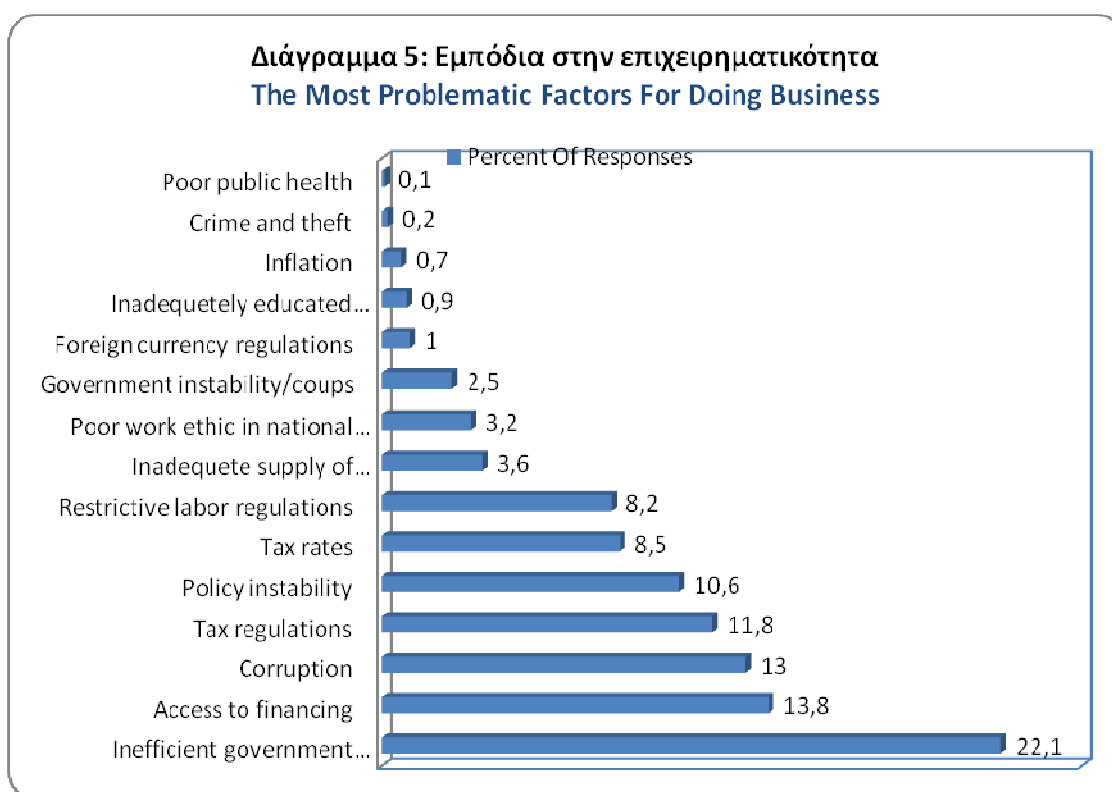
McKinsey & Company

6.1.3 Επιχειρηματικό περιβάλλον

Οι επενδύσεις, και ειδικά οι άμεσες ξένες επενδύσεις, είναι σε μεγάλο βαθμό θέμα επιχειρηματικού περιβάλλοντος και κλίματος. Για να τοποθετήσει ο διεθνής επενδυτής τα κεφάλαιά του, πρέπει να προσδοκά καλή απόδοση εντός εύλογου χρονικού διαστήματος και να γνωρίζει ότι διαθέτει οδό εξόδου, δηλαδή δυνατότητα ρευστοποίησης. Κι αν η επιχειρηματική του πρόταση είναι υγιής -δηλαδή στηρίζεται στην κερδοφορία μέσα από μια δραστηριότητα που δημιουργεί συνολικό πλεόνασμα σε σταθερή βάση, και της οποίας η επιβίωση δεν εξαρτάται από τη διαρκή απορρόφηση τμήματος του παραγωγικού κόστους από το κοινωνικό σύνολο μέσω κρατικών επιδοτήσεων- η επενδυτική του συμπεριφορά θα εξαρτηθεί κυρίως από

τις φορολογικές, διοικητικές και άλλες γενικές συνθήκες για την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, και λιγότερο από το κλασσικό κίνητρο των επιδοτήσεων (Χατζηεμμανουήλ Χ., Νοέμβριος 2005).

Όμως, η χώρα εξακολουθεί να υστερεί ως προς τις γενικές συνθήκες ανάπτυξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Σύμφωνα με την Παγκόσμια έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα 2011-2012 του WEF (2012), τα σημαντικότερα εμπόδια στην επιχειρηματικότητα είναι ο αναποτελεσματικός δημόσιος τομέας, η ελλιπής πρόσβαση σε χρηματοδοτήσεις, η διαφθορά, το φορολογικό περιβάλλον και άλλοι. (Διάγραμμα 5) .

6.1.4 Οι υποδομές στην Ελλάδα

Η Ελλάδα διαθέτει σήμερα αναπτυγμένες υλικοτεχνικές υποδομές που επιτρέπουν την απρόσκοπτη υλοποίηση κάθε επενδυτικής δραστηριότητας. Συγκεκριμένα¹¹,

Οδικό Δίκτυο

Την τελευταία δεκαετία, το οδικό δίκτυο έχει βελτιωθεί σημαντικά. Ένα από τα μεγαλύτερα έργα υποδομής στην Ευρώπη είναι η Εγνατία Οδός, που συνδέει το λιμένα της Ηγουμενίτσας με την Αλεξανδρούπολη. Ο οδικός άξονας «ΠΑΘΕ» έχει αναβαθμιστεί σημαντικά, συνδέοντας το λιμένα της Πάτρας με Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Εύζωνες στα σύνορα με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Το τρίτο μεγάλο οδικό δίκτυο της Ελλάδας είναι η Ιονία Οδός που συνδέει την Πάτρα και την Ηγουμενίτσα. Στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας, η Αττική Οδός έχει αλλάξει σημαντικά τις οδικές μετακινήσεις στην πρωτεύουσα και αποτελεί σημαντικό δίαυλο για τις διαμετακομιστικές υπηρεσίες, συνδέοντας το Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών με κέντρα εφοδιαστικής αλυσίδας, λιμένες και σιδηροδρομικά δίκτυα. Παρόλο που οι βασικές αυτές αρτηρίες είναι υψηλών προδιαγραφών, πολλά δευτερεύοντα οδικά δίκτυα κατασκευάζονται και βελτιώνονται έτσι ώστε να προσφέρουν τις καλύτερες δυνατές υπηρεσίες στους χρήστες τους.

Αερολιμένες

Η Ελλάδα διαθέτει 45 αερολιμένες, από τους οποίους οι 15 είναι κρατικοί αερολιμένες διεθνών συγκοινωνιών, οι 26 είναι κρατικοί αερολιμένες εσωτερικών συγκοινωνιών και οι 4 είναι δημοτικοί αερολιμένες. Πολλά από τα αεροδρόμια που βρίσκονται ειδικά σε νησιά εξυπηρετούν κυρίως τουρίστες και πτήσεις τσάρτερ.

Λιμένες

Η Ελλάδα διαθέτει εκατοντάδες νησιά και αντίστοιχα λιμάνια, από τα οποία τα 16 είναι διεθνή. Ο λιμένας του Πειραιά αποτελεί ένα από τα πιο πολυσύχναστα λιμάνια της Ευρώπης και το κύριο εμπορικό λιμάνι της χώρας, ενώ ακολουθούν τα λιμάνια της Θεσσαλονίκης, της Πάτρας και της Ηγουμενίτσας. Η Ελλάδα διαθέτει περισσότερα από 140 επιβατηγά και εμπορικά λιμάνια.

Η λιμενική υποδομή αναβαθμίζεται και βελτιώνεται συνεχώς, προκειμένου να ανταποκριθεί στις εμπορικές ανάγκες και στην εξυπηρέτηση των 16,4

¹¹ <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=17&la=2>

εκατομμυρίων επισκεπτών της χώρας το 2011, καθώς και σε θέματα ασφαλείας.

Το Νοέμβριο του 2008, η κινέζικη εταιρεία Cosco υπέγραψε συμφωνία για την εκμετάλλευση τμήματος του λιμένα του Πειραιά, ύψους 4.5 δισεκατομμυρίων ευρώ και διάρκειας 35 ετών, η οποία έχει ως σκοπό να αυξήσει σημαντικά τη χωρητικότητα φορτίων και την αποτελεσματικότητα του λιμένα. Επιπλέον, η συμφωνία αυτή θα καταστήσει τον Πειραιά μία από τις κύριες εισόδους των αγαθών από την Ασία που προορίζονται για την ευρωπαϊκή αγορά.

Σιδηροδρομικό δίκτυο

Το ελληνικό σιδηροδρομικό δίκτυο έχει δώσει έμφαση στην αναβάθμιση των υποδομών του. Βασικές προτεραιότητες αποτέλεσαν η βελτίωση των κλιναμαξών και η τοποθέτηση καινούργιων σιδηροτροχιών για τη βελτίωση των χρόνων μεταφοράς.

Το σιδηροδρομικό δίκτυο ουσιαστικά συνδέει Βορρά και Νότο και ειδικά την Πάτρα, Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Τα τελευταία χρόνια ο χρόνος μετάβασης μεταξύ Αθήνας και Θεσσαλονίκης έχει μειωθεί σημαντικά, από 6 σε 5 ώρες περίπου.

Ο προαστιακός σιδηρόδρομος που συνδέει το Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών με το κέντρο της πρωτεύουσας αλλά και την Κόρινθο, καθώς και το Κιάτο είναι ταχύς και αποτελεσματικός. Επιπλέον το δίκτυο Μετρό της Αθήνας, το πρώτο της χώρας, έχει αποβεί ιδιαίτερα επιτυχημένο και έχει βελτιώσει σημαντικά τις αστικές μεταφορές.

Το Μετρό της Αθήνας διευρύνει τις γραμμές του, ώστε να ανταποκριθεί στην αυξημένη ζήτηση εκ μέρους του επιβατικού κοινού, ενώ ένα νέο δίκτυο Μετρό κατασκευάζεται στη Θεσσαλονίκη και αναμένεται να λειτουργήσει έως το τέλος του 2015.

Δίαυλοι ναυσιπλοΐας

Οι δίαυλοι ναυσιπλοΐας που εξυπηρετούν την ηπειρωτική χώρα και τα νησιά της Ελλάδας είναι άκρως αποτελεσματικοί και κάθε χρόνο μεταφέρονται μεγάλοι αριθμοί επιβατών και φορτίων. Στα επιβατηγά και εμπορικά πλοία τα τελευταία χρόνια έχει προστεθεί ένας μεγάλος αριθμός ταχύπλων καταμαράν, με αποτέλεσμα να μειωθούν σημαντικά οι χρόνοι ταξιδιού.

Ενέργεια

Η Ελλάδα βασίζεται στο λιγνίτη για το μεγαλύτερο τμήμα της ηλεκτροπαραγωγής της. Τα τελευταία χρόνια η αγορά ενέργειας έχει απελευθερωθεί, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό επενδυτικές ευκαιρίες για την ιδιωτική πρωτοβουλία. Στους

τομείς της αιολικής και ηλιακής ενέργειας σημειώνεται μεγάλη πρόοδος, καθώς η Ελλάδα έχει δεσμευτεί να παράγει 29% της ενέργειάς της από ΑΠΕ μέχρι το 2020. Σταδιακά η Ελλάδα αναδεικνύεται, με τις δυνατότητες μεταφοράς πετρελαίου και φυσικού αερίου, σε ενεργειακό κόμβο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Τηλεπικοινωνίες

Η απελευθέρωση της αγοράς στις τηλεπικοινωνίες την τελευταία δεκαετία συνέβαλε στη δημιουργία πολλών εταιρειών τηλεπικοινωνιών που παρέχουν υπηρεσίες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, καθώς και διαδικτύου. Η αγορά είναι πλέον άκρως ανταγωνιστική και οι προσφερόμενες υπηρεσίες υψηλού επιπέδου.

Η διείσδυση της κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα είναι από τις υψηλότερες στην ΕΕ. Από το 2007 η Ελλάδα έχει σημειώσει πρόοδο στην υιοθέτηση ψηφιακών τεχνολογιών, ενώ προωθείται η δημιουργία ενός πανελλαδικού δικτύου οπτικών ινών μέσα στην επόμενη δεκαετία. Η διείσδυση του ευρυζωνικού δικτύου έφθασε στην Ελλάδα το 21,8% κατά το έτος 2011, ενώ η αύξηση της ευρυζωνικής διείσδυσης στη χώρα μας κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011 (0,9 γραμμές ανά 100 κατοίκους) συγκαταλεγόταν στις υψηλότερες μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και είναι σημαντικά υψηλότερη του ευρωπαϊκού μέσου όρου (0,6 γραμμές ανά 100 κατοίκους).

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι με βάση την Παγκόσμια έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα 2011-2012 του WEF (2012) η Ελλάδα κατατάσσεται μεταξύ 144 χωρών πάνω από την μέση όσο αφορά γενικά τις υποδομές

6.1.5 Οι τιμές των παραγωγικών συντελεστών

Παρά την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας στην Ελλάδα με μέσο ετήσιο ρυθμό κατά πολύ υψηλότερο από την αύξηση της παραγωγικότητας στη ΖτΕ τα τελευταία 12 έτη, η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας επιδεινώνεται λόγω της αυξήσεως των μισθολογικών αμοιβών με ρυθμό πολύ υψηλότερο από τον υψηλό ρυθμό αυξήσεως της παραγωγικότητας. Όπως φαίνεται στον πίνακα, το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος σε κοινό νόμισμα αυξήθηκε στην Ελλάδα κατά 175% στην περίοδο 1992-2009, έναντι αυξήσεώς του μόνο κατά 20,3% στη Γερμανία και κατά 41,6% στις ΗΠΑ, ενώ στην Ιαπωνία σημειώθηκε πτώση κατά 20%. Η εξέλιξη αυτή αποτελεί τη βασική ένδειξη της επιδεινώσεως της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας τα τελευταία έτη (Alpha Bank, Φεβρουάριος 2009).

Μάλιστα, οι μεγαλύτερες αυξήσεις μισθών στην Ελλάδα επιτυγχάνονται στον μη ανταγωνιστικό δημόσιο τομέα, όπου η αύξηση της παραγωγικότητας τα τελευταία έτη είναι εμφανώς αρνητική. Αυτό, αυξάνει δυσανάλογα τα ελλείμματα και το χρέος του Δημοσίου. Όταν παρέχονται ανάλογες αυξήσεις μισθών και στον ιδιωτικό τομέα επιδεινώνεται ανταγωνιστικότητα των παραγωγικών κλάδων που είναι εκτεθειμένοι στον διεθνή ανταγωνισμό (Alpha Bank, Φεβρουάριος 2009). Οι εξελίξεις αυτές αντιστρατεύονται την αναπτυξιακή δυναμική της ελληνικής οικονομίας και στην προσέλκυση ΑΞΕ.

Πίνακας 3: Κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (μέση ετήσια ποσοστιαία αύξηση)						
	1992-1996	1997-2001	2007	2008	2009	1992-2009
Ελλάδα	10,7	3,8	6,3	5,9	5,7	175,0%
Γερμανία	2,5	0,3	0,4	2,0	2,8	20,3%
Ισπανία	4,1	2,3	2,9	3,4	1,4	71,3%
Ζώνη του €	2,5	1,1	1,7	3,3	2,5	39,3%
ΗΠΑ	1,5	2,4	2,8	1,9	1,9	41,6%
Ιαπωνία	0,1	-1,1	-2,3	-0,4	-0,7	-19,9%

Πηγή: Alpha Bank , Φεβρουάριος 2009

6.1.6 Η ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας

Για μια τόσο σημαντική για την οικονομία έννοια όπως η ανταγωνιστικότητα, δεν υπάρχει ένας και μοναδικός ή πλήρης ορισμός. Η βιβλιογραφία δίνει πλήθος ορισμών, κάποιοι από τους οποίους είναι οι εξής¹²:

➤ Η εθνική ανταγωνιστικότητα είναι το πλέγμα εκείνο των παραγόντων, πολιτικών και θεσμών που προσδιορίζουν το επίπεδο της παραγωγικότητας μιας χώρας. Το επίπεδο της παραγωγικότητας, με τη σειρά του, προσδιορίζει το διατηρήσιμο επίπεδο ευημερίας που μπορεί να απολαμβάνει μία οικονομία. Με άλλα λόγια, οι πιο ανταγωνιστικές οικονομίες μπορούν τείνουν να είναι σε θέση να προσφέρουν υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος στους πολίτες τους. Το επίπεδο της παραγωγικότητας προσδιορίζει επίσης την απόδοση των επενδύσεων σε μια οικονομία. Καθώς οι αποδόσεις είναι οι καθοριστικοί προσδιοριστικοί παράγοντες στη μεγέθυνση των οικονομιών, μια πιο ανταγωνιστική οικονομία είναι μια οικονομία που πιθανότατα θα αναπτυχθεί ταχύτερα στο μέσο- και μακροπρόθεσμο

¹² <http://www.competitive-greece.gr>

ορίζοντα. (World Economic Forum 2007).

➤ Ανταγωνιστικότητα είναι ο βαθμός στον οποίο ένα κράτος μπορεί, υπό συνθήκες ελεύθερης και δίκαιης αγοράς, να προσφέρει αγαθά και υπηρεσίες που πληρούν τα κριτήρια των διεθνών αγορών, διατηρώντας και αυξάνοντας ταυτόχρονα τα πραγματικά εισοδήματα των ανθρώπων μακροχρόνια. (OECD 1992: 237)

Επικρατέστεροι δείκτες ανταγωνιστικότητας είναι οι δείκτες Πραγματικής Σταθμισμένης Συναλλαγματικής Ισοτιμίας (ΠΣΣΙ). Οι δείκτες αυτοί δείχνουν την μεταβολή της ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας ως προς τις τιμές ή το κόστος παραγωγής σε σύγκριση με τους εμπορικούς εταίρους της.

Είναι ένας λόγος των σχετικών τιμών των οικονομιών, εκφρασμένων σε κοινό νόμισμα και δίνεται από τον τύπο (Μανασσάκη, Α., Κατηφόρης, Χ., & Βασαρδάνη, 2010).

$$\text{ΠΣΣΙ} = \prod_{i=1}^n \left(\frac{E_i P_i^*}{P} \right)^{w_i}$$

Όπου:

P: το εγχώριο επίπεδο τιμών

P_i^* : το επίπεδο τιμών των εμπορικών εταίρων

n: ο αριθμός των εμπορικών εταίρων

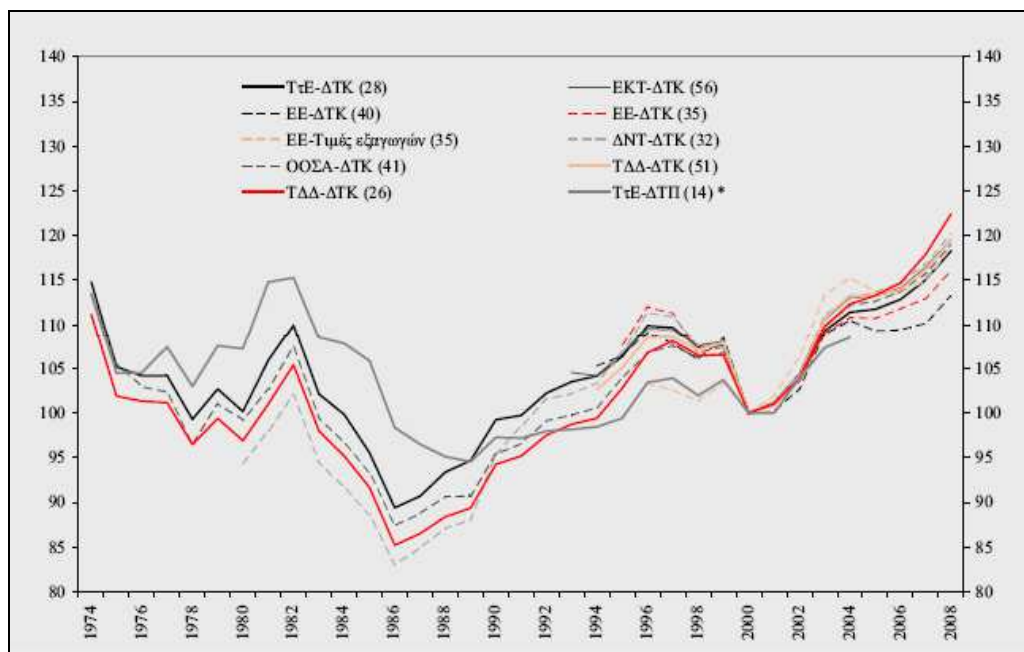
E_i : η συναλλαγματική ισοτιμία της χώρας με τον κάθε εταίρο

w_i : συντελεστής στάθμισης στο συνολικό εμπόριο της χώρας αναφοράς.

Παρά τις διαφοροποιήσεις τους, η διαχρονική εξέλιξη όλων των δεικτών ΠΣΣΙ τεκμηριώνει της συνεχή απώλεια της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής οικονομίας, μετά από την ένταξη της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί φαίνεται η εξέλιξη των δεικτών ΠΣΣΙ, με βάση τους Δείκτες Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), τους Δείκτες Τιμών Παραγωγού (ΔΤΠ) και τις τιμές των εξαγωγών ενώ στην παρένθεση φαίνεται ο αριθμός των εμπορικών εταίρων βάσει των οποίων υπολογίστηκε ο κάθε δείκτης.

Διάγραμμα 6: Δείκτες ΠΣΣΙ για την Ελλάδα (1974-2008)

Πηγή: Μανασσάκη, Α., Κατηφόρης, Χ., & Βασαρδάνη, Μ. (2010)

Η διαχρονική εξέλιξη της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας βάσει των δεικτών ΠΣΣΙ, είναι η εξής:

Από το 1974 έως το 1986 παρατηρείται συνεχής αύξηση. Το 1974 βρίσκει την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας σε πολύ χαμηλά επίπεδα, αφού έχει προηγηθεί περίοδος πληθωρισμού λόγω αυξημένης τιμής πετρελαίου. Η αύξηση αυτή της ανταγωνιστικότητας, εν πολλοίς οφείλεται στην συνεχή διολίσθηση της δραχμής.

Εξαίρεση αποτελούν τα έτη από το 1980 έως το 1982 που παρουσιάζεται μικρή πτώση, γιατί και εκείνη την περίοδο οι τιμές του πετρελαίου ήταν αυξημένες.

Από το 1987 έως το 2008 η ανταγωνιστικότητα μειώνεται. Έως το 2000, η μείωση αυτή, είναι αποτέλεσμα της πολιτικής για την σταθεροποίηση της ισοτιμίας της δραχμής, προκειμένου να ενταχθεί η Ελλάδα στην ευρωζώνη.

Εξαίρεση στην μεγάλη μείωση της ανταγωνιστικότητας αποτελεί η περίοδος 1997-2000, λόγω της ανατίμησης του δολαρίου, του γιεν, και της μείωσης του πληθωρισμού λόγω της ανάγκης συμμόρφωσης με τα κριτήρια του Μάαστριχτ.

Μετά την είσοδο της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ, η ανταγωνιστικότητα μειώθηκε κατά 17-22% αναλόγως του δείκτη ΠΣΣΙ που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση.

Σύμφωνα με μελέτη του Οικονόμου (2010), το 30% της απώλειας της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας οφείλεται στον σταθερά υψηλότερο πληθωρισμό και το 50% οφείλεται στο υψηλότερο κόστος εργασίας έναντι των κυριότερων εμπορικών εταίρων.

Σύμφωνα με μελέτη που δημοσίευσε η Eurobank (Μαλλιαρόπουλος και Αναστασάτος, Απρίλιος 2011), *“η απώλεια ανταγωνιστικότητας κατά την τελευταία 10ετία αντανakλά τους εξής τέσσερις παράγοντες: (1)την αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος σε σχέση με τους εμπορικούς μας εταίρους, (2) την ανατίμηση του ευρώ, ιδιαίτερα κατά τα πρώτα τρία χρόνια μετά τη γέννηση του, (3) τη χαμηλή διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, η οποία μεταφράζεται σε χαμηλό τεχνολογικό περιεχόμενο και χαμηλή ανταγωνιστικότητα ποιότητας των εξαγωγών και (4) την αύξηση των τιμών των μη εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών σε σχέση με τα εμπορεύσιμα”*.

6.2 Μικροοικονομικοί παράγοντες Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

6.2.1 Μέγεθος επιχείρησης

Οι ξένοι επενδυτές χρειάζονται ως συνεργάτες επιχειρήσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους, ικανές να παρέχουν στις θυγατρικές τους αγαθά και υπηρεσίες σε ανταγωνιστικές τιμές και κυρίως αν είσαι σε θέση να ανταποκριθούν στις ποιοτικές προδιαγραφές και στο χρονοδιάγραμμα παράδοσης (INE-ΓΣΕΕ,2005). Ωστόσο στην Ελλάδα οι μικρές και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας. Ενδεικτικά στη μεταποίηση, πάνω από το 30% των εργαζομένων απασχολείται σε επιχειρήσεις με εννέα ή λιγότερους υπαλλήλους.

6.2.2 Άλλα χαρακτηριστικά ελληνικών επιχειρήσεων

Η έρευνα του IOBE (2007) για την επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα καταλήγει στα ακόλουθα συμπεράσματα:

Επιχειρηματικότητα ανάγκης και ευκαιρίας

Το ποσοστό της ελληνικής επιχειρηματικότητας ανάγκης¹³ ανέβηκε στο 20,7% το 2006 (ενώ ήταν 14,2% το 2005) επίδοση με την οποία η Ελλάδα κατατάσσεται σε μια από τις χαμηλότερες θέσεις παγκοσμίως και την 3η χαμηλότερη στην Ευρώπη.

Επιχειρηματικότητα και τεχνολογία

Ακόμα, το 35% των επιχειρηματιών που βρίσκονται στα αρχικά στάδια της δραστηριότητάς τους κατά το 2006, δηλώνουν ότι χρησιμοποιούν τεχνολογίες / διαδικασίες που δεν ήταν διαθέσιμες για διάστημα μεγαλύτερο τους έτους από τη στιγμή της διεξαγωγής της έρευνας. Η επίδοση αυτή εξακολουθεί να υπερτερεί σημαντικά των μέσων όρων τόσο στην Ευρώπη, όσο και στο σύνολο των χωρών του GEM (12 με 13%), κάτι που υποδηλώνει ότι η τεχνολογική αναβάθμιση αποτελεί βασικό συστατικό των νέων εγχειρημάτων που ξεκινούν στην Ελλάδα και θα μπορούσαν να αποτελέσουν πηγή έλξης ΑΞΕ.

Η τομεακή διάσταση της επιχειρηματικότητας

Ωστόσο, αρνητικό εύρημα είναι ότι το 64% των νέων επιχειρηματικών εγχειρημάτων εκδηλώνονται σε δραστηριότητες τελικός πελάτης των οποίων είναι ο καταναλωτής ως φυσικό πρόσωπο (38% ο μέσος ευρωπαϊκός όρος). Τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνουν για άλλη μια φορά την «ρηχότητα» της νέας επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα, το γεγονός δηλαδή ότι δεν εκδηλώνεται σε ολόκληρη την «αλυσίδα αξίας» μέχρι το τελικό καταναλωτικό προϊόν, αλλά μόνο στον έσχατο κρίκο αυτής της αλυσίδας (IOBE, 2007).

Επιχειρηματικότητα και καινοτομία

Μόνο το 5,9% των νέων εγχειρημάτων που εντοπίστηκαν στην έρευνα (θα) προσφέρει προϊόντα/υπηρεσίες που είναι εντελώς νέα και πρωτοποριακά για όλους τους δυνητικούς πελάτες του. Είναι η 4^η χαμηλότερη επίδοση στις χώρες του GEM, σε υποχώρηση σε σχέση με το 2004 αν και σε όλες τις χώρες τα «συνηθισμένα» εγχειρήματα κυριαρχούν. Από την άλλη πλευρά όμως, η Ελλάδα εμφανίζει ένα από τα πιο υψηλά ποσοστά παγκοσμίως (10,3%) καθιερωμένων επιχειρηματιών που δηλώνουν ότι το προϊόν/υπηρεσία αντιμετωπίζεται ως νέο/νέα για όλους τους πελάτες τους, ενώ περιορίζονται οι περιπτώσεις αυτών που δεν δείχνουν

¹³ Η επιχειρηματικότητα ανάγκης ορίζεται η ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας λόγω έλλειψης δυνατοτήτων άλλης ικανοποιητικής απασχόλησης και όχι για την εκμετάλλευση κάποιας επιχειρηματικής ευκαιρίας που γίνεται αντιληπτή στο οικονομικό περιβάλλον.

καινοτομικά σε κανένα πελάτη. Συνεπώς, υπάρχει μία διάθεση των καθιερωμένων επιχειρηματιών για συνεχή καινοτομία, ώστε να παραμένουν ανταγωνιστικοί και να διατηρούν τη θέση τους στην αγορά την οποία δραστηριοποιούνται.

Τεχνολογική αναβάθμιση

Αρκετά υψηλό ποσοστό των νέων / επίδοξων επιχειρηματιών (47%) δηλώνει ότι χρησιμοποιεί στην παραγωγή των προϊόντων του τεχνολογίες / διαδικασίες που έχουν λανσαριστεί στην αγορά λιγότερο από ένα χρόνο. Πρόκειται για την 3^η υψηλότερη επίδοση στις χώρες του GEM, με διαχρονική μάλιστα αυξητική τάση. Όλο και περισσότεροι από αυτούς που ξεκινούν ένα νέο εγχείρημα επιλέγουν τις πιο σύγχρονες τεχνολογίες / διαδικασίες για τα εγχειρήματά τους, στοχεύοντας στην καλύτερη δυνατή τοποθέτησή τους στην αγορά. Το ίδιο θετική είναι όμως η εικόνα και στην καθιερωμένη επιχειρηματικότητα. Το 35% των καθιερωμένων επιχειρηματιών δηλώνει ότι χρησιμοποιεί στην επιχείρησή του νέες τεχνολογίες και διαδικασίες, σε αύξηση μάλιστα σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές. Άρα η καινοτομική διάθεση χαρακτηρίζει την επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από το στάδιο στο οποίο βρίσκεται το εγχείρημα.

Επιχειρηματικότητα και ανταγωνισμός

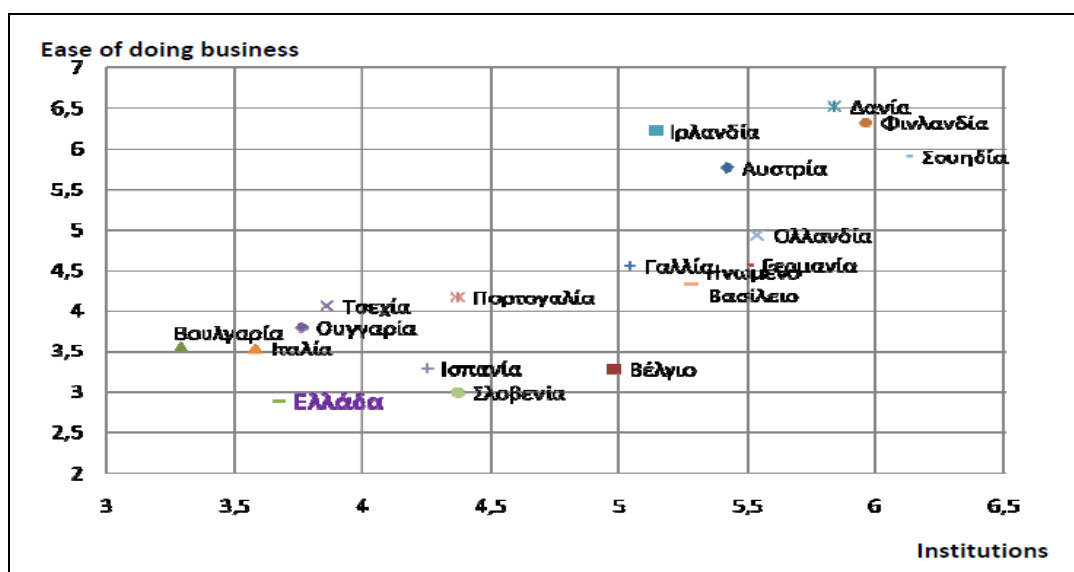
Ωστόσο, οι ελληνικές επιχειρήσεις επωφελοόμενες τόσο από την ισχυρή ζήτηση όσο και τις συνθήκες ελλιπούς ανταγωνισμού σε αρκετούς κλάδους της οικονομίας αύξησαν σημαντικά τα περιθώρια κέρδους τους ακόμη και σε τομείς όπου η επενδυτική δραστηριότητα και οι εξελίξεις στην παραγωγικότητα και την αμοιβή της εργασίας δεν το δικαιολογούσαν. Η τιμολογιακή ισχύς των ελληνικών επιχειρήσεων αντανακλάται τόσο στο ρυθμό αύξησης του μεικτού περιθωρίου κέρδους (mark-up) όσο και στο επίπεδο της κερδοφορίας τους (όπως προσεγγίζεται με βάση τον λόγο του καθαρού λειτουργικού πλεονάσματος κάθε κλάδου ως ποσοστό της αξίας του κεφαλαίου), τα οποία αυξήθηκαν με ρυθμό 50% υψηλότερο από την ευρωζώνη κατά την τελευταία οκταετία. Η τιμολογιακή ισχύς ήταν ακόμη υψηλότερη σε κλάδους των υπηρεσιών που εκ φύσεως είναι προστατευμένοι από τον διεθνή ανταγωνισμό (όπως οι μεταφορές, το χονδρικό εμπόριο, ο κλάδος εστίασης και άλλες υπηρεσίες σε νοικοκυριά) όπου τα περιθώρια κέρδους αυξήθηκαν με ρυθμό υπερδιπλάσιο από τον εκτιμώμενο μέσο όρο της ευρωζώνης¹⁴.

¹⁴ <http://sup.kathimerini.gr/xtra/media/files/meletes/econ/ethn020908.doc>

6.3 Θεσμικοί και άλλοι παράγοντες Άμεσων ξένων Επενδύσεων

Θεσμικοί και άλλοι παράγοντες, όπως το επίπεδο του ανθρώπινου κεφαλαίου, κίνητρα και ρυθμίσεις σχετικές με τις ΑΞΕ κ.ά., οι οποίοι επιδρούν κυρίως έμμεσα στην απόφαση για ανάληψη επιχειρηματικής δράσης σε μία ξένη χώρα. Το ρυθμιστικό και θεσμικό περιβάλλον στην ελληνική οικονομία είναι σε συγκριτικά πολύ χαμηλή θέση.

Διάγραμμα 7: Θεσμικό -ρυθμιστικό περιβάλλον

Πηγή: Doing Business, World Bank, 2010 -The Global Competitiveness Report 2010-2011

6.3.1 Νομικός κίνδυνος

Η δαιδαλώδης και ασυγκρότητη πολυνομία δεν είναι ο μόνος λόγος για την ύπαρξη ενός ασυνήθιστα υψηλού επιπέδου ανασφάλειας δικαίου στη χώρα. Η αναποτελεσματικότητα και οι παροιμιώδεις καθυστερήσεις του δικαιοδοτικού συστήματος, καθώς και οι συχνά απρόβλεπτες, και σε ορισμένες περιπτώσεις εκτός λογικής, δικαστικές αποφάσεις, επιτείνουν το πρόβλημα. Το νομικό μας σύστημα είναι διαποτισμένο από λογικές κρατισμού, πατερναλισμού και άγνοιας των βασικών εννοιών της οικονομικής σκέψης. Ειδικά, συχνά φαίνεται να αγνοεί ότι ο παράγοντας «χρόνος» αποτελεί κρίσιμη παράμετρο του οικονομικού κόστους. Είναι γεγονός ότι οι πολυετείς καθυστερήσεις της έναρξης μιας παραγωγικής δραστηριότητας, που έχει παγώσει όσο διάστημα στα δικαστήρια συζητούνται διάφορες προσφυγές από εμπλεκόμενους και τρίτους, αποτελούν βαρύ κόστος ή και ακόμα αποτρεπτικό παράγοντα για την επιχειρηματικότητα, και μάλιστα τη

διεθνή (Χατζηεμμανουήλ Χ., Νοέμβριος 2005)

6.3.2 Γεωγραφική εγγύτητα

Ακόμη, η Ελλάδα δεν έχει την γεωγραφική θέση εκείνη που θα την βοηθούσε στην προσέλκυση ΑΞΕ καθώς βρίσκεται μακριά από τις ανεπτυγμένες χώρες αλλά και κοντά σε χώρες που δεν έχουν ακόμη εισέλθει σε σταθερή τροχιά ανάπτυξης (Βαλκάνια). Αυτό αποτελεί και σημαντικό λόγο για το γεγονός ότι μετά την είσοδό της στην ΕΟΚ και αργότερα στην ΟΝΕ προσέλκυσε λιγότερες σχετικά επενδύσεις σε σχέση με την Ισπανία και την Πορτογαλία (ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, 2005).

Η χώρα μας δεν προσφέρει την εύκολη πρόσβαση στις μεγάλες αγορές της Δ. Ευρώπης σε σχέση με άλλες περιοχές, όπως η Βόρεια Ισπανία, η Τσεχία, η Ουγγαρία, η Σλοβενία και η Σλοβακία. Επιπλέον, οι παραπάνω περιοχές είναι πολύ κοντά στα μεγάλα βιομηχανικά κέντρα της Ευρώπης και εκτός αυτού επωφελούνται από τη διασπορά των επενδύσεων των μεγάλων εταιριών, οι οποίες, όταν ιδρύουν βιομηχανικές μονάδες στο εξωτερικό, προσπαθούν να τις εγκαταστήσουν κοντά στις ήδη υπάρχουσες βιομηχανικές μονάδες στη μητρική τους χώρα. Η σημασία της γειννίασης είναι μεγάλη και αποδεικνύεται από το γεγονός ότι το ενδοκλαδικό (intra industry) εμπόριο αντιπροσωπεύει το ήμισυ του ενδοκοινοτικού εμπορίου της Ε.Ε. και ένα πολύ μεγάλο ποσοστό είναι ενδοεπιχειρησιακές μεταφορές προϊόντων από τη μία στην άλλη μονάδα της ίδιας εταιρίας. Η Ελλάδα, η οποία δυστυχώς απέχει από τα ευρωπαϊκά βιομηχανικά κέντρα, δεν προσφέρεται για πολύ μεγάλες επενδύσεις αυτού του είδους (Θωμόπουλος, 2004)

6.3.3. Επενδυτικοί Νόμοι και ΣΔΙΤ

Ο Επενδυτικός Νόμος της χώρας 3908/2011 (Παράρτημα Ι) καθορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις για τις επενδύσεις στην Ελλάδα και παρέχει τα απαραίτητα επενδυτικά κίνητρα για επενδυτές από την Ελλάδα και το εξωτερικό ανάλογα με τον κλάδο και την περιοχή, στην οποία αφορά η επένδυση. Ωστόσο, σύμφωνα με την ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (2005) οι πολιτικές των κινήτρων που εφαρμόστηκαν στην βάση κυρίως χρηματοοικονομικών και φορολογικών κινήτρων (επιδοτήσεις, χαμηλότοκα δάνεια, φοροαπαλλαγές), δεν απέδωσαν, δεδομένου ότι τελικά με βάση την διεθνή εμπειρία τα κίνητρα αυτά δεν επηρεάζουν παρά μόνο οριακά, την προσέλευση των ΑΞΕ.

Οι Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) αποτελούν χρήσιμο εργαλείο

προσέλκυσης ΑΞΕ στην χώρα μας για την κατασκευή δημοσίων υποδομών και την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών στους πολίτες. Στα πλαίσια αυτά ο (Χατζηεμμανουήλ Χ., Νοέμβριος 2005) υποστηρίζει ότι η ανάπτυξη του θεσμού των συμπράξεων, μέσα από πολύ προσεκτικά στην αρχή βήματα, θα δράσει διττά στην κατεύθυνση της προσέλκυσης ξένων επενδύσεων: Πρώτον, επειδή πολλοί ξένοι φορείς που διαθέτουν ανάλογη τεχνογνωσία θα σπεύσουν να συμμετάσχουν στις διαγωνιστικές διαδικασίες. Και δεύτερον ως παράδειγμα· αφού το νέο ξεκίνημα θα δώσει σαφές μήνυμα στο ευρύτερο διεθνές επιχειρηματικό κοινό ότι τα πράγματα στην Ελλάδα αλλάζουν.

6.3.4 Το ανθρώπινο κεφάλαιο στην Ελλάδα

Το ανθρώπινο κεφάλαιο της Ελλάδος είναι αλλά και θα συνεχίσει να αποτελεί ένα ισχυρό πλεονέκτημα της χώρας και όσοι επενδυτές αναζητούν εξειδικευμένα άτομα θα βρουν πλήθος ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, επιλέγοντας την Ελλάδα ως τόπο υλοποίησης επενδύσεων.

Το ανθρώπινο δυναμικό της Ελλάδας μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες της σημερινής οικονομίας, που βασίζεται πλέον στις υπηρεσίες και στη γνώση. Η Ελλάδα διαθέτει ένα αξιόλογο πλήθος άρτια εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού.

Πίνακας 4: Εκπαιδευτικό επίπεδο του ελληνικού εργατικού δυναμικού 2011 (4ο τρίμηνο)

	Πλήθος (σε χιλιάδες)	%
Διδακτορικό ή/και μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών	145,1	2,92%
Πτυχίο ΑΕΙ	862,3	17,4%
Πτυχίο ΤΕΙ	905,7	18,26%
Απολυτήριο Λυκείου	1.677,2	33,82%
Βασική εκπαίδευση	548,8	11,07%
Χαμηλότερη εκπαίδευση	819,6	16,53%
Σύνολο	4.958,7	100%

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή 2012

Ο τουριστικός τομέας, με ποσοστό συμμετοχής 15,3% επί του ΑΕΠ (2010), έχει αναμφίβολα συμβάλει στη μεγαλύτερη απορρόφηση εργατικού δυναμικού. Ως αποτέλεσμα η Ελλάδα διαθέτει ένα μεγάλο αριθμό ατόμων που γνωρίζουν ξένες γλώσσες και έχει υψηλή κατάταξη στην ΕΕ στον τομέα αυτό.

Η Αγγλική γλώσσα αποτελεί την πιο δημοφιλή ξένη γλώσσα στην Ελλάδα. Ακόμη, οι επαγγελματίες στους χώρους εργασίας είναι κατάλληλα μορφωμένοι και το ποσοστό των πανεπιστημιακών τίτλων σπουδών στη διοίκηση επιχειρήσεων στην Ελλάδα είναι το υψηλότερο στη Νοτιοανατολική Ευρώπη¹⁵.

Επίσης, υπάρχουν περίπου 178.000 φοιτητές εγγεγραμμένοι σε τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ελλάδας. Τα τελευταία έτη οι μεταπτυχιακοί φοιτητές αυξήθηκαν σημαντικά, φθάνοντας τους 35.570 εγγεγραμμένους σε προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών και τους 23.853 σε προγράμματα διδακτορικών σπουδών για το ακαδημαϊκό έτος 2010/2011. Οι Έλληνες φοιτητές δείχνουν μεγάλο ενδιαφέρον για την ιατρική, τις επιστήμες, τη μηχανολογία και την ηλεκτρονική επιστήμη.

¹⁵ <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=19&la=2>

Κεφάλαιο 7

Συμπεράσματα & Προοπτικές Εισροής Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα

Η παρούσα πτυχιακή επιχείρησε να αναλύσει το φαινόμενο των άμεσων ξένων επενδύσεων στην ελληνική οικονομία τις τελευταίες δεκαετίες δίνοντας έμφαση στους παράγοντες προσέλκυσης αυτών καθώς και στα εμπόδια που εμφανίζονται κατά την προσπάθεια αυτή. Πριν να ξεκινήσουμε όμως επί την ανάλυση των συμπερασμάτων είναι καλό να τονίσουμε ότι ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά των ΑΞΕ είναι ότι αποτελούν μια επένδυση, η οποία σε αντίθεση με άλλες είναι κρύο και όχι ζεστό χρήμα, δηλαδή από τη στιγμή που εισρέουν σε μία οικονομία παραμένουν εκεί για μεγάλο χρονικό διάστημα και όχι για κάποιο σύντομο όπως για παράδειγμα συμβαίνει με τις μετοχές. Αυτή τους η ιδιότητα μπορεί να αποτελέσει πραγματικό κλειδί για την ελληνική οικονομία ειδικά αυτή την περίοδο που βιώνει τέτοια οικονομική κρίση.

Οπότε κατ' επέκταση είναι αναγκαίο να δώσουμε βάση στην επενδυτική πολιτική που τις προσελκύει. Σύμφωνα με την σχετική βιβλιογραφία υπάρχει ένα πλήθος παραγόντων που επιδρούν στην προσέλκυση των ΑΞΕ σε μία χώρα. Θεωρώ λοιπόν ότι οι ελληνικές αρχές οφείλουν να κινηθούν γύρω από δύο βασικούς άξονες για την ανάπτυξη αυτών των επενδύσεων στη χώρα μας. Την επιχειρηματικότητα και την ανταγωνιστικότητα.

Σχετικά με την ανταγωνιστικότητα αρχικό μέλημα για τη χώρα είναι να στηριχθεί σε στέρεες παραγωγικές βάσεις όπως η καινοτομία, η παραγωγικότητα, η υγιείς επιχειρηματικότητα κλπ.

Επιπλέον πρέπει να εστιαστεί στα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματά της τα οποία δεν είναι άλλα από την γεωργία, τον τουρισμό, τη ναυτιλία, την ανώτατη εκπαίδευση

και την υγεία. Η βελτίωση σε αυτούς τους τομείς θα έχει ως συνέπεια εκτός από την προσέλκυση ΑΞΕ, και την καταπολέμηση της ανεργίας.

Άλλος ένας τομέας στον οποίο χρειάζεται να εστιαστεί η Ελλάδα είναι η γραφειοκρατία και πιο συγκεκριμένα η μείωση της γραφειοκρατίας. Για την αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας λοιπόν, οι ελληνικές αρχές θα πρέπει να λάβουν τις κατάλληλες νομοθετικές πρωτοβουλίες και κανονιστικές ρυθμίσεις ως προς το κόστος των συναλλαγών με το Δημόσιο. Σε αυτό βέβαια μπορεί να βοηθήσει και ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός.

Επίσης πρέπει να βελτιωθεί είναι η αποκρατικοποίηση δημοσίων οργανισμών η οποία μπορεί να συμβάλει στην προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων. Αυτή η πρόταση έρχεται σε απόλυτη συνάφεια με την απελευθέρωση των αγορών. Για την ορθή πραγματοποίησή της πρότασης αυτής απαιτείται η πολιτική δέσμευση για την τήρηση αυστηρών κανόνων κατά τη διαδικασία των αποκρατικοποιήσεων οι οποίες αποσκοπούν στη μείωση του δημοσίου χρέους, στην ενδυνάμωση της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, και στην επιτάχυνση της ανάπτυξης. Οφείλει όμως να τονιστεί ότι το κράτος θα πρέπει να συνεχίσει να μεριμνά για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος.

Τώρα όσο αφορά την επιχειρηματικότητα τα σημαντικότερα εμπόδια τα οποία μπορεί να συναντήσει κανείς είναι ο αναποτελεσματικός δημόσιος τομέας, η ελλιπής πρόσβαση σε χρηματοδοτήσεις, η διαφθορά, και το φορολογικό περιβάλλον.

Σήμερα οι πολυεθνικές επιχειρήσεις αποτελούν βασική επιχειρηματική μορφή και πλαισιώνουν τον μικρόκοσμο των σχέσεων και της δομής της παγκόσμιας οικονομίας. Αρχικά λοιπόν απαιτείται η ενίσχυση των νέων επιχειρήσεων. Στην Ελλάδα οι μεσαίες και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας και αυτό εμποδίζει τις ΑΞΕ καθώς οι ξένοι επενδυτές χρειάζονται ως συνεργάτες επιχειρήσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους. Γι αυτό λοιπόν το λόγο χρήζεται απαραίτητο να γίνει μια γενναία φορολογική μεταρρύθμιση η οποία θα προβλέπει σημαντική μείωση των φορολογικών συντελεστών για τις επιχειρήσεις, έτσι ώστε να ενθαρρύνεται η επιχειρηματικότητα. Καλό επίσης θα ήταν να εξεταστεί και το ενδεχόμενο χρηματοδότησης, ειδικά τη στιγμή που τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας (γεωπολιτικά, κλιματολογικά, ιστορικά κλπ.) ευνοούν τις επενδύσεις σε πολλούς κλάδους, δεν εθίγησαν από την οικονομική κρίση και προσφέρονται για αξιοποίηση.

Τέλος σύμφωνα με τους Ταμπάκης, Χαψα και Παντελίδης (2004) η διατήρηση υψηλών ρυθμών ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας σε συνδυασμό με τη συγκράτηση των στοιχείων κόστους της παραγωγής (τουλάχιστον βραχυχρόνια), αποτελούν, μεταξύ άλλων, την απαραίτητη προϋπόθεση για την προσέλκυση ΑΞΕ. Ωστόσο δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι εν ώρα κρίσης οι καταστάσεις έχουν δύο πλευρές: αυτήν του προβλήματος και αυτήν της ευκαιρίας. Ας επιλέξουμε λοιπόν αυτή της ευκαιρίας.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αναστασάτος Τ. (Νοέμβριος 2009), Προς Ένα Νέο Ελληνικό Αναπτυξιακό Πρότυπο: Επενδύσεις και Εξωστρέφεια, Eurobank Διεύθυνση, Οικονομικών Μελετών & Προβλέψεων

Alpha Bank (Φεβρουάριος 2009) Η έξοδος της ελληνικής οικονομίας από τη διεθνή κρίση στο πλαίσιο ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου, Οικονομικό Δελτίο, Τεύχος 108

Alpha Bank (Ιούνιος, 2010) Δημοσιονομική προσαρμογή: Η δυνατότητα εξόδου από την κρίση και οι προοπτικές ανάπτυξης, Οικονομικό Δελτίο, Τεύχος 110

Θωμόπουλος Π. (Ιανουάριος, 2004) Ομιλία Υποδιοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Παναγιώτη Θωμόπουλου στην εκδήλωση του Ι.Ο.Β.Ε. Την Τετάρτη 21.01.2004 στην Αίγλη Ζαππείου με θέμα "Η Ελλάδα στη Διεθνή Αγορά Επενδύσεων

INE-ΓΣΕΕ (2005) Ετήσια Έκθεση 2005, Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση

IOBE (2007), Η επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2006-2007

Καραπαναγιωτίδης, Θ. και Κυρκιλής, Δ., Ζητήματα Πολιτικής Οικονομίας της Μεταπολεμικής Ελλάδας: Μια Κριτική Προσέγγιση, *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, Τόμος Β, Νο 8, 1992

Κιτωνάκης, Ν και Κόντης, Α (2005) Η πολυεθνική επιχείρηση ως φορέας παγκοσμιοποιημένης οικονομικής δράσης στο Κόντης, Α και Τσαρδανίδης, Χ Διεθνής Πολιτική Οικονομία: Θεωρία, δομή και προκλήσεις της παγκόσμιας οικονομίας, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση,

Κορρές, Γ. (2003), *Ελληνική οικονομία : οικονομική πολιτική και ανάλυση βασικών μακροοικονομικών μεγεθών*, Αθήνα, Εκδόσεις Α. Σταμούλης

Κυρκιλής, Δ. Και Παντελίδης Π. (1997)., Ένα Πλαίσιο Ανάλυσης Συμπεριφοράς των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, στο Κιντής, Α. (επιμ.), *Το Παρόν και το Μέλλον της Ελληνικής Οικονομίας*, Τόμος Α', Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Gutenberg,

Κυρκιλής (2005) Ανάπτυξη και κρίση στην ελληνική οικονομία. Η Διεθνοποίηση της Ελληνικής Οικονομίας την Μεταπολεμική Περίοδο. Πανεπιστήμιο Πειραιά, Τόμος Α

Λουρή, Ε. (1998) Σημειώσεις στα πλαίσια του μαθήματος εφαρμοσμένης βιομηχανικής οργάνωσης, Εκδόσεις Μπένου

Μαλλιάρόπουλος Δ.,. Αναστασάτος Τ (2011, Απρίλιος) *Ανταγωνιστικότητα, Εξωτερικό Έλλειμμα και Εξωτερικό Χρέος της Ελληνικής Οικονομίας*, , Eurobank,

Μανασσάκη, Α., Κατηφόρης, Χ., & Βασαρδάνη, Μ. (2010). Η διεθνής ανταγωνιστικότητα και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδος. , Γ. Οικονόμου, Ι. Σαμπεθαί, & Γ. Συμιγιάννης, *Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος : Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής* , Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος

Οικονόμου. Γ. (2010). Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών: Τα συμπεράσματα της ανάλυσης και προτάσεις πολιτικής , Γ. Οικονόμου, Ι. Σαμπεθαί, & Γ. Συμιγιάννης, *Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος : Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής* , Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος.

Παπαναστασίου Μ. Κορρές Γ. και Σακελλαρόπουλος Σ. (2008), *Διοικητική Πολυεθνικών Επιχειρήσεων*, Πάτρα: ΕΑΠ,

Ταμπάκης Ν. - Χαψά Ξ. - Παντελίδης Π. (2004) : Μακροοικονομικοί προσδιοριστικοί παράγοντες της εισροής ξένων άμεσων επενδύσεων στην Ελλάδα. 17ο Πανελλήνιο Συνέδριο Στατιστικής, σελ 415-422

McKinsey & Company, ΣΕΒ (Σεπτέμβριος 2011) Η Ελλάδα 10 χρόνια μπροστά

Χατζηεμμανουήλ Χ. (Νοέμβριος 2005) Οι μεταρρυθμίσεις, προϋπόθεση και για ξένες επενδύσεις, Περιοδικό ΕΠΙΚΕΝΤΡΑ

Ξενόγλωσση

Alfaro, L.(2003), “Foreign Direct Investment and Growth: Does the sector Matter?”

Apergis, N., and Katrakilidis, C., (1998), “Does Inflation Uncertainty Matter in Foreign Direct Investment Decisions? An Empirical Investigation for Portugal, Spain and Greece”, *International Review of Economics and Business*, Vol.45, No.4, σελ. 729-744.

Apergis, N., Kyrkilis, D. & Rezitis, A. (2002). Exchange Rate Volatility and Inward Foreign Direct Investment in Greece: The Prospect of EMU Membership. *International Review of Economics and Business (RISEC)*, 49, 539-552.

Apergis, N., Katrakilidis, C. and Tabakis, N., (2006), “Dynamic Linkages Between FDI Inflows and Domestic Investment: A Panel Cointegration Approach”, *Atlantic Economic Journal*, Vol. 34, σελ. 385-394.

Balasubramanyan, V.N., M. Salisu AND d. Sapsford (1999), “ Foreign Direct Investment as an Engine of Growth, *Journal of International Trade and Economic Development*, 8, pp.27-40

Bellak, C., Damijan J. and Leibrecht, M. (2009), Infrastructure endowment and corporate income taxes as determinants of Foreign Direct Investment in Central- and Eastern European Countries, *The World Economy*, Vol. 32, Issue 2, February, pp. 267 - 290.

Blomstrom, M., R. E. Lipsey and M. Zejan (1994), “What Explains Developing Country Growth”, NRBE Working Paper No. 4132 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research).

Blomström, M., Kokko, A., and Globerman, S., (2001), “The Determinants of Host Country Spillovers from Foreign Direct Investment: A Review and Synthesis of the

Literature”, στο: N. Pain (Ed), *Inward Investment, Technological Change and Growth. The Impact of Multinational Corporations on the UK Economy*, Houndmills: Palgrave

Borensztein, E., J. de Gregorio and J.-W. Lee (1998) “How Does Foreign Direct Investment Affect Economic Growth?” *Journal of International Economics*, 45, pp.115-35.

Chowdhury, Abdur and George Mavrotas, “FDI and Growth: What causes what?” WIDER Helsinki, September 2003

Dunning, J. (1993), *Multinational Enterprises and the Global Economy*, New York: AddisonWesley

Dunning, J.H. (1998). *Globalization and the New Geography of Foreign Direct Investment*. *Oxford Development Studies*, 26, 47-69.

De Mello, L. (1999) “Foreign Direct Investment Led Growth: Evidence from Time Series and Panel Data”, *Oxford Economic Papers*, 51, pp. 133-51

Li, X., and Liu, X, (2005), “Foreign Direct Investment and Economic Growth: An Increasingly Endogenous Relationship”, *World Development*, Vol. 33, No. 3, σελ. 393-407.

Mardas, D. and Varsakelis, N., *Foreign Direct Investment in a Small Open Economy: The Case of Greece*, *Economia Internazionale*, Vol. XLIX, No 3, 1996.

Michalet J. (2002), *Qu’ est-ce que la mondialisation?*, Paris:La Decouverte,

OECD (2009), *Economic Outlook* No. 85, June.

Parantap Basu & Chandana Chakraborty & Derrick Reagle, (2003). “Liberalization, FDI, and Growth in Developing Countries: A Panel Cointegration Approach,” *Economic Inquiry*, Oxford University Press, vol. 41(3), pages 510-516, July.

Pournarakis, M., and Varsakelis, N.C., (2004), “Institutions, Internationalization

and FDI: The Case of Economies in Transition”, *Transnational Corporations*, Vol. 13, No. 2, σελ. 77-94

WEF (2012) The Global Competitiveness Report 2010-2012

Zhang Kevin Honglin, “Does Foreign Direct Investment promotes Economic Growth? Evidence from East Asia and Latin America” Western Economic Association International, vol 19, No 2, April 2001, 175-185

Διαδίκτυο

<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=180&la=2>

<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=17&la=2>

<http://sup.kathimerini.gr/xtra/media/files/meletes/econ/ethn020908.doc>

<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=21&la=2>

<http://www.competitive-greece.gr>

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%86%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%B7_%CE%BE%CE%AD%CE%BD%CE%B7_%CE%B5%CF%80%CE%AD%CE%BD%CE%B4%CF%85%CF%83%CE%B7

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7_%CF%87%CF%81%CE%AD%CE%BF%CF%85%CF%82_2010-2012

<http://greekrider.blogspot.com/2010/02/1949-2010.html>

http://www.express.gr/news/finance/564206oz_20120214564206.php3

Παραρτήματα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

Οι κατηγορίες επενδύσεων που καλύπτει ο νέος επενδυτικός νόμος είναι οι ακόλουθες:

1. Γενική Επιχειρηματικότητα

Αφορά: κάθε επιχειρηματία

Προβλέπει: Φοροαπαλλαγές κλιμακούμενες έως και 10 χρόνια, μέχρι το 100% του ανώτατου επιτρεπόμενου ύψους ενίσχυσης

2. Περιφερειακή Συνοχή

Αφορά: επενδυτές με σχέδια που καλύπτουν τοπικές ανάγκες ή αξιοποιούν τοπικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

Προβλέπει: όλα τα είδη των ενισχύσεων. Το ποσοστό επιχορήγησης και επιδότησης leasing μπορεί να φτάσει μέχρι και το 70% του ανώτατου επιτρεπόμενου ύψους ενίσχυσης. Για τις νέες επιχειρήσεις, το παραπάνω ποσοστό προσαυξάνεται κατά 10%.

3. Τεχνολογική Ανάπτυξη

Αφορά: επιχειρήσεις που σχεδιάζουν να επενδύσουν στην καινοτομία και να εκσυγχρονίσουν τεχνολογικά την επιχείρησή τους.

Προβλέπει: όλα τα είδη των ενισχύσεων. Το ποσοστό επιχορήγησης και επιδότησης leasing μπορεί να φτάσει μέχρι και το 80% του ανώτατου επιτρεπόμενου ύψους ενίσχυσης.

4. Νεανική Επιχειρηματικότητα

Αφορά: επιχειρήσεις νέων, 20 μέχρι 40 ετών.

Προβλέπει: ενίσχυση για το σύνολο σχεδόν των δαπανών (και των λειτουργικών) για 5 χρόνια από την έναρξη λειτουργίας. Η συνολική ενίσχυση μπορεί να φτάσει μέχρι 1.000.000 ευρώ.

5. Μεγάλα Επενδυτικά Σχέδια

Αφορά: επενδυτές με σχέδια ύψους τουλάχιστον 50.000.000 ευρώ.

Προβλέπει: όλα τα είδη των ενισχύσεων μεμονωμένα ή συνδυαστικά. Το ύψος της ενίσχυσης μειώνεται όσο αυξάνει το ύψος της επένδυσης. Η επιχορήγηση-επιδότηση

δεν μπορεί να ξεπερνά το 60% της συνολικής ενίσχυσης.

6. Ολοκληρωμένα Πολυετή Επενδυτικά Σχέδια

Αφορά: επιχειρηματίες με σχέδια υλοποίησης ολοκληρωμένων πολυετών (2-5 έτη) σχεδίων επιχειρήσεων, για τις οποίες έχει παρέλθει τουλάχιστον πενταετία από τη σύστασή τους, άνω των 2.000.000 ευρώ. Στόχος είναι ο τεχνολογικός, διοικητικός, οργανωτικός, και επιχειρησιακός εκσυγχρονισμός.

Προβλέπει: φοροαπαλλαγές μέχρι το 100% του ανώτατου επιτρεπόμενου ύψους ενίσχυσης.

7. Σχέδια Συνέργειας και Δικτύωσης (Clustering)

Αφορά: επιχειρηματικά σχήματα συνέργειας και δικτύωσης 10 τουλάχιστον επιχειρήσεων σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και πέντε στην υπόλοιπη Ελλάδα, υπό μορφή κοινοπραξίας. Προβλέπει τη δυνατότητα παροχής κάθε είδους ενίσχυσης.

Τα είδη των ενισχύσεων που προβλέπονται είναι τα ακόλουθα:

α. Φορολογική απαλλαγή.

Απαλλαγή από 8 έως 10 χρόνια από την καταβολή φόρου εισοδήματος επί των πραγματοποιούμενων προ φόρων κερδών, τα οποία προκύπτουν με βάση τη φορολογική νομοθεσία, από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Το ποσό της φορολογικής απαλλαγής συνιστά ισόποσο αφορολόγητο αποθεματικό.

β. Επιχορήγηση.

Δωρεάν παροχή χρηματικού ποσού από το Δημόσιο για την κάλυψη τμήματος των ενισχυόμενων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου.

γ. Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing).

Κάλυψη από το Δημόσιο τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτεται για την απόκτηση νέου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού

δ. Ευνοϊκά δάνεια μέσω του ΕΤΕΑΝ.

Χρηματοδότηση του ποσού που προβλέπεται να καλυφθεί με τραπεζικό δανεισμό με δάνεια χαμηλού κόστους, από τις τράπεζες που συνεργάζονται με το ΕΤΕΑΝ.

Όλες οι ενισχύσεις συνυπολογίζονται για τον καθορισμό του συνολικού ποσοστού

ενίσχυσης που χορηγείται στο επενδυτικό σχέδιο. Το όφελος από την παραπάνω χρηματοδότηση συνυπολογίζεται στο συνολικό ποσοστό ενίσχυσης, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τα όρια του Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων